

CHAPTER XIII

TOCHACHAH

The *Shelah* refers to *tochachah* as “a very great mitzvah.”¹ However, the sources for *mitzvas tochachah* are quite spread out and therefore not easily accessible.² In this chapter, we provide background to understand the *kiruv* applications of the mitzvah of *tochachah*. (The rabbinic requirement of מאיסורא אפרשי was elaborated on in chapter I.)

A. TOCHACHAH: IT’S ALL ABOUT CARING

It is not good enough to be a “*tzaddik*” —doing everything right, but unconcerned about one’s neighbor’s well-being. Regarding the mitzvah of *tochachah*, the *Rambam* writes that someone who has the attitude that his neighbor’s transgressions are none of his business is thinking and acting contrary to the dictates of the Torah.³

1 ספר השל"ה הקדוש (ווי העמודים, פרק כו):

"תוכחה היא מצות עשה, כמו שנאמר, הוכח תוכיח את עמיתך, והיא מצוה רבה במאוד."

2 ספר מצות התוכחה (פתח דבר ל מהרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג):

"מצות התוכחה היא בבחינת מקרא מועט והלכות מרובות, וכשאתה בא לברר ולקבוע את הלכותיה, לפרטיות, אתה מוצא שהן הררים גדולים, ענינים הדורשים התעמקות ובקיאות כאחד, והחומר הנמצא בחז"ל, וגם בספרי הראשונים ז"ל, הוא מעט בכמות ככל גדלו באיכות. בדרך כלל, רבותינו הפוסקים ורבותינו משיבי תשובות ז"ל לא השאירו לנו באותו השטח אלא חומר מועט, אף על פי שבלי ספק עסקו בו בעיון רב."

3 רמב"ם ספר המצוות (מצות עשה רה):

"ואין ראוי לנו שיאמר אחד ממנו אני לא אחטא ואם יחטא זולתי מה לי, דינו עם אלוהיו. זה הפך התורה. אבל אנחנו מצווים שלא נמרה ולא נעזוב זולתנו מאומתנו שימרה ואם השתדל להמרות חייבים אנו להוכיחו ולהשיבו ואף על פי שלא יצא עליו עדות יחייב עליו דין."

Additionally, the idea that one is not worthy to reprove others is not legitimate logic to overrule the deep responsibility that each Jew must have for another.⁴

All Jews are “married” to the Torah in a covenantal relationship as the verse says, תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב.⁵ The Gemara explains that the word מורשה has one of two meanings. It can either mean that it is our inheritance, i.e., the Torah belongs to the Jewish people, or that it is our betrothal—we are wedded to the Torah.⁶ In the latter meaning, we have to take care of the Torah, and its fulfillment, in the same way that we would take care of the well-being of our spouse. And, if our spouse would need us to come to his or her defense, we wouldn’t project false humility by saying “who am I?” We should have the same feelings about our betrothed, the Torah. We should not be willing to see our betrothed “hurt” or “insulted” by people not doing her will.⁷

Tochachah cannot be done out of any feelings of self-righteousness or indignation toward those whom we wish to reprove. Should the reprovved party sense any negativity on our part, they simply will not be able to absorb our reproof.⁸ It was for this reason that Aharon would bond with the transgressors of his generation. The words in *Avos*, אוהב

-
- 4 אור החיים (ריש פרשת דברים ד"ה בעבר הירדן המדה הד'):
 "עוד תנאי העונה שלא ישתמש בה להרחיק תוכחות על עון אם יראה איש עובר פי ה' ויאמר מי אני ומי ביתי להוכיח אנשים גדולים אלא צריך להוכיח לצד חיוב הערבות".
- 5 דברים (לג, ד).
- 6 סנהדרין (דף נט ע"א):
 "נאמר (דברים לג) תורה צוה לנו משה מורשה לנו...מאן דאמר מורשה מיוגל קא גזיל לה מאן דאמר מאורסה דינו כנערה המאורסה דבסקילה".
 פסחים (דף מב ע"ב):
 "נאמר תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה".
- 7 אור החיים (דברים יא, כב ד"ה ובנועם דברים):
 "כי כללות החיוב היא על המצות שלא תתבטל בעולם מאיש ישראל, ולזה כל שמתבטלת הרי נעשה פשיעה בנות בתינו, כי התורה לנו נתנה מורשה, אל תקרי מורשה אלה מאורשה (פסחים דף מט ע"ב), ועל האדם חיוב שמירת ארוסתו לבל תהיה נעלבת מהוולת. כמו כן הדבר הוא אשה יראת ה' הקנו לנו מן השמים, עלינו חיוב שמירתה לבל ישלחו ידם במה שאין התורה חפצה".
- 8 תפארת ישראל (אבות פרק א משנה יב סעיף קטן מה):
 "דאין אדם שומע עצת שונאו, רק עצת אוהבו".

could be understood as, “He brought humanity close to the Torah by means of his love for them.”¹⁰

The mitzvah is a complicated one to do. Chazal say:

*In the pre-Messianic era (lit. at the heels of Messiah)...there is no reproof.*¹¹

We will see that this is in part because *tochachah* is a very sophisticated mitzvah that we are not properly equipped to perform in our day and age.

But we cannot give up trying. One of the consequences of not doing so was the destruction of the Second Temple.¹²

So, the motivations for *tochachah* are sweeping. They are rooted in our loyalty to God and His Torah and our love and care of our fellow man. Noah didn't reprove because he didn't care sufficiently about his fellow man. And because he didn't care he did not beg for mercy for his generation before the flood.¹³ His failure to engage his brethren was

9 מסכת אבות (פרק א משנה יב):

"הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרן לתורה".

10 קובץ משנת אהרן (על מסכת פסחים חורף תשס"ד – עמוד צט):

"מרגלא בפומיה של החזון איש שנו חכמים במסכת אבות אוהב את הבריות ומקרן לתורה אין אלו שני דברים נפרדים אלא אחד קשור בשני מי מסוגל לקרן לתורה האוהב את הבריות".

11 סוטה (דף מט ע"ב):

"בעקבות משיחא...ואין תוכחת".

12 גמרא (שבת דף קיט ע"ב):

"לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה".

13 הוזהר הקדוש (פרשת נח):

"תנו רבנן, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח, כשיצא מן התיבה וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבונו של עולם, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך. השיבו הקדוש ברוך הוא, רעיא שטיא, כען אמרת דא, ולא בזמנא דאמרת לך בלישנא רכיכא, דמתיב (שם ו) עשה לך תבת עצי גפר וכו', ואני הנני מביא את המבול וכו', לשחת כל בשר וכו', ויאמר ה' לנח וכו', כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, כולי האי אתעכבית עמך, ואמרת לך, בדיל דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין דשמעת דתשתייב את בתיבותא, לא עאל בלבך בישותא דעלמא, ועבדת תיבותא ואשתובתא. וכען דאתאביד עלמא, פתחת פומך למללא קדמי בעיין ותחנונין".

תרגום:

שנו רבותינו, מה השיב הקב"ה לנח כאשר יצא מן התיבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו ואמר: רבונו של עולם הרי נקראת רחום וחזון היה לך לרחם על מעשי ידיך. השיב לו הקב"ה ואמר רועה שוטא עכשיו אתה אומר כך ולא בשעה שאמרתי לך בלשון רכה כמו שכתוב: (שם ו) עשה לך תבת עצי גפר וכו', ואני הנני מביא את המבול וכו', לשחת כל בשר וכו', ויאמר ה' לנח וכו', כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה [דהיינו שרק אתה תינצל]. כל זה התעכבתי עמך ואמרתי לך לבעבור שתבקש רחמים על העולם ומאז ששמעת שאתה תינצל בתיבה לא נמס בלבך רעת העולם ועשית תיבה וניצלת ועתה שנאבד העולם פתחת פך לדבר לפני בקשות ותחנונים.

considered a sin.¹⁴ And so, each of us must ask ourselves, before we consider our practical ability to do this mitzvah, “Do we care?” “Does the spiritual well-being of our fellow man really matter to us?”

Perhaps this is a second reason why Chazal anticipated that there would be no reproof in the pre-Messianic era. Perhaps, we are a generation that is challenged in our ability to care enough.

B. OVERVIEW OF THE MITZVAH OF TOCHACHAH

It is a positive mitzvah to reprove people who are acting inappropriately,¹⁵ as the verse states:

*You should not hate your friend in your heart; [rather,] you should surely reprove your neighbor and you should not bear sin because of him.*¹⁶

This verse uses the word ‘reprove’ twice—הוֹכַח תּוֹכִיחַ.

The Gemara comments:

*From where do we know that someone who sees his colleague doing something detestable is obligated to reprove him? It states, “You shall reprove him—הוֹכַח.” From where do we know that he should reprove him again if he did not accept the reproof? From [the second usage of the verb] “reprove”—תּוֹכִיחַ, i.e., that you should reprove him (again) in any case.*¹⁷

14 שם משמואל (פרשת נח עמוד מז):

“במדרש רבה (פרשה לא) קנים תעשה את התיבה אמר רב יצחק מה הקן הזה מטהר את המצורע אף תיבתך מטהרתך. ויש להבין מה ענין נח למצורע. אך יובן... [שחטאו היה שלא התפלל עבורם ולא הוכיחם כדבעי] והנה מניעת הדבור במקום שצריך לדבר זה הוא חטא כמו המדבר מה שאין ראוי לו לדבר. וכן הוא בהדיא בזוהר הקדוש (חלק ג מו ע"ב) דכמו שצדקת בא על חטא לשון הרע כן הוא על מניעת הדבור במקום שצריך לדבר ולהוכיח ועל כן היה צריך נח מטהר כעין מטהר דמצורע.”

15 ספר המצוות להרמב"ם (מצוות עשה רה):

“היא שצונו להוכיח החוטא או מי שירצה לחטוא ולמנוע אותו מננו במאמר.”
ושדי חמד (אסיפת דברים מערכת הא, ב) מביא דעות אם היא מצוה לרדוף אחרי החוטא או רק שיש מצוה להוכיח כשנזכר לו מי שחטא.

16 ויקרא (יט, יז):

“לא תשנא את אחיך בלבבך, הוכח תוכיח את עמיתך, ולא תשא עליו חטא.”

17 ערכין (דף טז ע"ב):

“מנין לרואה בחבורו דבר מגונה שחייב להוכיחו שנאמר הוכח תוכיח הוכיח ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחו תלמוד לומר תוכיח מכל מקום.”

This mitzvah is comprised of three primary elements:

1. To deliver the *tochachah* in a manner that will be effective. This is understood by the *poskim* to ordinarily involve a gentle approach.
2. To provide the recipient with the tools for change.
3. To be careful not to embarrass the recipient.

Therefore, when reproof is given, it must be carefully thought out in advance and it must be true to life, i.e., something that will really speak to the recipient and move him to change.

The *Rambam* tells us that not only must we care enough to fulfill the mitzvah of *tochachah*, but also the reprover has to find a way of communicating this care.¹⁸

Additionally, when the transgression involves wrongdoing to another Jew, one should also be motivated by a sense of outrage at the injustice of the action and the unwarranted suffering of the victim. We learn this from Moshe Rabbeinu, who risked his life and had to flee because of his interference with two Jews in dispute.¹⁹ This sensitivity is especially required of a communal leader.²⁰

C. BEARING SIN

The end of the verse that requires us to reprove others reads ולא תשא עליו חטא. This is literally translated as:

You should not bear sin because of him.

18 רמב"ם (הלכות דעות פרק ו הלכה ז):

"המוכיח את חברו... ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו ולהביאו לחיי העולם הבא".

19 פירוש רבינו אברהם בן הרמב"ם (שמות ב, יז):

"התבונן בקנאותו [של משה רבינו] ע"ה על העושה איך לא סרה ממנו ולא נשג אחר ממנה אף על פי שלא ברח ממצרים אלא בגלל דבר כזה ואף על פי שהיה גר בארץ ולא נדכאה נפשו היקרה בגלות ולא נשתנתה נטיתו החשובה".

20 רמב"ם (הלכות סנהדרין פרק ב הלכה ז):

"שיהיה להן [לבית דין] לב אמיץ להציל עשוק מיד גוזל, כעניין שנאמר ויקם משה ויושיען (שמות ב, יז)".

There are two levels of meaning to this part of the verse:

1. If you do not reprove your fellow Jew, not only have you failed to fulfill a positive commandment of "You shall surely reprove" (הוֹכַח תּוֹכִיחַ), but you have also transgressed a negative command of "You should not bear [his] sin."²¹ (See endnote I.) Even a person who fails to reprove because he thinks that his reproof will not be heeded will bear the sin of the transgressor.²²
2. The Gemara teaches a second approach to this verse. It prohibits rebuking someone in a manner that embarrasses him. The Gemara states:

One may think that he should reprove him to the point that the face [of the transgressor] changes [colors] (i.e., he is embarrassed) [but] the verse teaches us that you should not bear a sin because of him (i.e., the sin of embarrassing him when rebuking him).²³

From this, we derive a general prohibition against embarrassing someone in any situation.²⁴ One might have thought that the recipient may be embarrassed when given *tochachah* for perhaps that is the price to be paid. Perhaps it is praiseworthy to embarrass him in this case since that is the whole purpose of the mitzvah. Yet, we see that even for the purpose of delivering *tochachah*, a person may not embarrass someone. However, the

21 שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה (שְׁעַר רֵאשׁוֹן אוֹת ג):

"וְנֹאמַר (וְיִקְרָא יוֹ, ז'): הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חַטָּא – לִמְדֵנוּ כִּי אִם לֹא יוֹכִיחֵנוּ יִעֲנֹשׂ עַל חַטָּאוֹ."

שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה (שְׁעַר שְׁלִישִׁי סִימָן עב):

"וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חַטָּא הוֹדַחְנוּ בּוֹה שְׂלֵא נִשָּׂא חַטָּא בְּחַטָּא חֲבֵרְנוּ בְּהִמְנָעוּ מִהוֹכִיחַ אוֹתָם."

22 שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה (שְׁעַר שְׁלִישִׁי סִימָן קצו):

"הִרְוָאָה אֲנָשִׁי מִקּוֹמּוֹ עִם קָשִׁי עוֹרֵף וְאוֹמֵר בְּלִבּוֹ אוֹלִי לֹא יִקְשִׁיבוּ אִם אֲדַבֵּר לָהֶם נִמְרוּחַת וְפִי אֲמַלֵּא תוֹכְחוֹת עַל כֵּן יִחְשׁוֹךְ פָּנָיו וְהִנֵּה עוֹוֵנוּ יִשָּׂא כִּי לֹא נִסָּה לְהוֹכִיחַ וּלְהוֹדִיר."

23 עֲרֵכִין (דף טז ע"ב):

"יִכּוֹל אֲפִילוֹ מִשְׁתַּנִּים פָּנָיו תִּלְמוּד לֹמֵר לֹא תִשָּׂא עָלָיו חַטָּא."

24 רמב"ם (הלכות דעות פרק ו הלכה ח):

"הַמּוֹכִיחַ אֶת חֲבֵירוֹ תַּחֲלָה לֹא יִדְבֵּר לוֹ קְשׁוֹת עַד שִׁיכְלִימוּ שְׁנֵאמַר וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חַטָּא כִּד אֲמָרוּ חֲכָמִים יִכּוֹל אֶתְּהָ מוֹכִיחוֹ וּפָנָיו מִשְׁתַּנּוֹת תִּלְמוּד לֹמֵר וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חַטָּא מִכָּאן שֶׁאֲסוּר לְאָדָם לְהַכְלִים אֶת יִשְׂרָאֵל."

Rambam qualifies this statement by limiting the prohibition of embarrassment to the initial stages of *tochachah*. It is permissible and even obligatory to embarrass a sinner who has not heeded the initial *tochachah*.²⁵

D. WHAT TYPES OF SINS

Tochachah must be given for any violations of Torah. One is even obligated to reprove someone who is violating *mitzvos d'Rabbanan*²⁶ as well as someone who is exhibiting bad character traits or maintaining flawed convictions.²⁷ *Tochachah* must be given whether the transgressor has already done the transgression or if he intends to so.²⁸ It applies whether the perpetrator is a negligent transgressor or a deliberate sinner.²⁹

- 25 רמב"ם (הלכות דעות פרק ו הלכה ח):
 "במה דברים אמורים בדברים שבין אדם לחבירו אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחזקים אותו בפניו ומבזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל".
- 26 ברכות (דף לא ע"א):
 "א"ר אלעזר מכאן לרואה בחברו דבר שאינו הגון צריך להוכיחו".
 תוספות (ברכות דף ע"ב ד"ה דבר שאינו הגון):
 "פירוש אף על גב דליכא איסורא דאורייתא דאי איכא איסורא דאורייתא פשיטא הוכח תוכיח כתיב".
- 27 ספר עבודת המלך (רמב"ם הלכות דעות פרק ו הלכה ז):
 "מה שכתב הרמב"ם הולך בדרך לא טובה, כוונתו בדבר דליכא איסורא דאורייתא [כמבואר בתוספות ברכות דף לא ע"ב] ואפשר לומר עוד שכוונתו לדעות נפסדות עיין פרק ז מהלכות תשובה הלכה ג".
- 28 ספר חפץ חיים (פתיחה, עשין ה בבאר מים חיים):
 "דבאמת מצות עשה דהוכחה הוא גם כן קודם החטא כדי שלא יבוא לחטא וכדאיתא להדיא בספר המצות להרמב"ם מצוה רה הוא שציונו להוכיח את החוטא או מי שירצה לחטא ולמנוע ממנו במאמר התוכחה וכו' עיין שם וכן כתב גם כן בספר יראים במצוה לו עיין שם".
- 29 סמ"ק (מצוה קיב):
 "להוכיח עמיתו דכתיב (ויקרא יט) הוכח תוכח את עמיתך ודרשו רבותינו הרואה חבירו עובר על דברי תורה, או שוגג או מזיד, וספק אם יקבל תוכחתו אם לאו אפילו הכי חייב להוכיחו".
 אבל יש אומרים שבאיסור בשוגג יש רק חיוב של ערבות.
 שו"ת אבני נזר (יורה דעה סימן תסא):
 "מבואר במגן אברהם (סימן תרח) ובהרב ז"ל בשולחן ערוך דבשוגג ליכא עשה דהוכח תוכיח...ודוקא בשוגג דליכא משום עשה דהוכח תוכיח [וכן משמע במגן אברהם (סימן תרח) וברב ז"ל מלאדי בשולחן ערוך שלו דבשוגג ליכא עשה] רק משום ערבות שמחויב שחבירו גם כן יקיים המצות ולא יעבור עבירות".
 שו"ת בצל החכמה (חלק ג סימן כב סעיף קטן יד):
 "ואני לא זכיתי לדעת איפה מבואר כן במגן אברהם".

E. TOCHACHAH IN THE COMMUNITY

Both men and women are required to deliver *tochachah*.³⁰ The obligation is not limited to community leaders; it devolves upon all members of the community.³¹ In many cases, a fellow member of the community is better positioned to reprove than is the rabbi or leader of the community.³² Although one should attempt to correct one's own faults first, failure to do this does not exempt one from the obligation to reprove others. However, it certainly reduces the likelihood of success.³³

The obligation of a community leader to reprove is, however, far more extensive than that of someone else.³⁴ In this regard, it may be that any Torah scholar is considered a community leader.³⁵ A communal leader who fails to reprove is considered a "foolish shepherd."³⁶ Presumably,

-
- 30 ספר החינוך (מצוה רלט):
 "ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות. ועובר עליה ולא הוכיח בענין שאמרנו, ביטל עשה".
- 31 ענף יוסף (מסכת תמיד) בשם הג"ר חיים מוולוז'ין:
 "והנה העולם סוברים שמצות התוכחה לא נצטווה רק לדרשנים ורבנים אבל באמת מצוות הוא כי היא מצוה על כל אחד מישראל אפילו עמי הארץ שרואה בחבירו דבר מגונה חייב להוכיחו".
- 32 פלא יועץ (ערך תוכחה):
 "וזאת המצוה מוטלת על כל ישראל, לא כמו שסוברים רבים מעמי הארץ שלא נתנה מצוה זו אלא למי שהוא חכם עיר, לא כן הדבר אלא כל בר ישראל חייב להוכיח את חברו בראותו שעובר עברה, או שנמנע מלקיים מצוה, ויותר יגדל החיוב על שאר עמא, שדבריהם עושים פירות יותר מדברי החכם, שאם יוכיחנו החכם יאמרו: הוא חכם הוא חסיד, ומי יוכל לעשות כמעשהו, אם היינו כולנו כמותו, היה בא המשיח, כאילו באות המשיח הוא דבר בלתי אפשרי על ידינו. ועוד שהחכם אינו מצוי תדיר אצל עמי הארץ ואינו רואה במעשיהם, לא כן חברו".
- 33 ערכין (דף טז ע"ב):
 "תניא אמר רבי טרפון תמה אני אם יש בדור הזה שיכול להוכיח אם אמר טול קיסם מבין שינך אמר לו טול קורה מבין עיניך".
- 34 במדבר (לא, יד):
 "ויקצוף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה".
 פירש רש"י:
 "שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש בה בידם למחות".
 שבת (דף נה ע"א):
 "אין דבר טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה חוץ מדבר זה".
 מהר"ל חידושי אגדתא (שבת דף נה ע"א):
 "והנה אף שהיו צדיקים מוצד עצמם חטא הרבים תלוי בהם שלא נחזו את אחרים, ולכך חזרה המדה טובה לרעה, כי מנצח כח עונש הרבים את זכות היחיד".
- 35 ספר מצות התוכחה (פרק א אות ב):
 "עוד הגדרה מצאנו לפי האלפס בבבא מציעא פרק אלו מציאות שעל תלמיד חכם מוטל החיוב להוכיח את בני עירם בכל אופן וענין..."
- 36 הוזהר הקודש (פרשת נח):
 "תנו רבנן, מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח, כשיצא מן התיבה וראה כל העולם חרב, והתחיל לבכות עליו, ואמר, רבנו של

a community rabbi—even if he does not consider himself a Torah scholar—would have similar obligations, for the community looks to him as their spiritual leader.

The greater the potential influence of a person, the greater is his responsibility to reprove.³⁷ Presumably, a talented outreach professional has an even greater responsibility to do so.

Every community is obligated to appoint leaders who will ensure that proper standards of Torah observance are kept and who will take the steps required to correct a situation when this is required.

In different eras and in different countries, rabbinic leaders, as leaders of the community, have been granted various powers. Where the local governments permit them to do so, the rabbis are allowed to enact even the physical removal of sinners from the community.³⁸ Certainly, the requirement of a leader to take a strong public stance is more stringent than the normal requirements of *tochachah*.³⁹

עולם, נקראת רחום, היה לך לרחם על בריותיך. השיבו הקדוש ברוך הוא, רעיא שטיא, כען אמרת דא, ולא בזמנא דאמרת לך בלשנא רכיכא, דכתיב (שם ו) עשה לך תבת עצי גפר וכו', ואני הנני מביא את המבול וכו', לשחת כל בשר וכו', ויאמר ה' לנח וכו', כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, כולי האי אתעכבית עמך, ואמרת לך, בדיל דתבעי רחמין על עלמא. ומכדין דשמעת דתשתויב את בתיבותא, לא עאל בלבך בישותא דעלמא, ועבדת תיבותא ואשתובתא. וכען דאתאבירי עלמא, פתחית פומך למלא קדמי בעיין ותחנונין".

תרגום:

שני רבותינו, מה השיב הקב"ה לנח כאשר יצא נח מן התיבה וראה כל העולם חרב והתחיל לבכות עליו ואמר: רבונו של עולם הרי נקראת רחום וחנן היה לך לרחם על מעשי ידיך. השיב לו הקב"ה ואמר רועה שוטה עכשיו אתה אומר כך ולא בשעה שאמרתי לך בלשון רכה כמו שכתוב: (שם ו) עשה לך תבת עצי גפר וכו', ואני הנני מביא את המבול וכו', לשחת כל בשר וכו', ויאמר ה' לנח וכו', כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה [דהיינו שרק אתה תינצל]. כל זה התעכבתי עמך ואמרתי לך לבעבור שתבקש רחמים על העולם ומאז ששמעת שאתה תינצל בתיבה לא נכנס בלבך רעת העולם ועשית תיבה וניצלת ועתה שנאבד העולם פתחת פך לדבר לפני בקשות ותחנונים.

שבת (דף נד ע"ב):

"כל מי שאפשר למחות לאנשי ביתו ולא מוחה נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו".

מטה אפרים מהרב אפרים ארדיט על הרמב"ם (הלכות דעות פרק ו הלכה ה) מחדש שגם מצות תוכחה מחייב לאפרושי מאיסורא בכח אבל גם הוא מסכים שהיינו בלי הכאה, אבל לבית דין מותר אפילו בהכאה.

ספר לקט הקמח החדש (א-ב עמוד יד סימן י):

"מה שכתוב בשולחן ערוך (אורח חיים סימן א) שלא יתבייש מהמלעיגים עיין באר היטב ב שלא יתקוטט עמהם. ועיין בשו"ת זכרון יהודה ובערוך השלחן האשכנזי וביאור הלכה דהו לעצמו, אבל בנוגע לכלל להקהלה שרוצים לשנות איזה תקנה מצוה לשנאותם ולהתקוטט עמהם, בחינת החיד"א שפירש 'רודף שלום' לשלח השלום. וידוע זה מזמן שגדולי אונגרים נתפרדו וייסדו קהלות היראים ומבואר באריכות במהר"ם ש"ק בתשובותיו בחלק אורח חיים וגם מקדוש זקני הגה"צ מה"ר שמואל פרנקל מב"ח ז"ל וז"ע בספרו אמרי שפר, שזה בכלל מלחמת מצוה... אבל לזה צריכין חכמה בינה ודעת שלא יהא מצוה של שטן דמחלוקת גדול הוא וגו'".

On the other hand, rabbis are given wider latitude in holding back and not giving *tochachah*. For it is more difficult to get an entire community to listen than to reprove an individual. Often, the growth of a community has to be broken down into smaller steps and often the rabbi must simply turn a blind eye to inappropriate behavior. In deciding what to do, the rabbi has a great many factors to consider, and the halachah therefore does not clearly define the final parameters of what to do when.⁴⁰

Certainly, a community is comprised of individuals who need to be related to both as individuals and as members of the greater community. Thus, different *tochachah* requirements are needed in order to reach everyone effectively.⁴¹

F. THE GOAL OF TOCHACHAH

The goal of giving *tochachah* is to effect change in the mindset and behavior of the recipient.⁴²

If an observant Jew is in the midst of transgressing, we have an obligation to prevent him from sinning further. We are required to then focus on immediate consequences, rather than long-term results. However, where the transgression has already been done, then there is a consideration as to whether it would be better to pursue long-term rather than immediate results. Generally, long-term education is always preferred as it has a more positive effect than does rebuking a person about a particular act.⁴³

40 עיין בשו"ת הרשב"א (חלק ה סימן רלח).

41 שו"ת הרשב"א (שם):

"כי אי אפשר לנהוג בכל האנשים במדה אחת."

42 מי קמא (פירוש על הסמ"ג מצות עשה יא הערה 1):

"ולשון הרמב"ם, מצוה להחזיר למוטב ולהודיעו וכו'. ומשמע שזה גדר התוכחה וכן משמע לשון הרמב"ם בספר המצוות וזה לשונו ולמנוע אותו מנמנו במאמר ותוכחה."

אמנם בספר יראים (סימן רכג):

"והא דאמרינן בשבת (דף לו ע"ב)...משמע שאם היו גלוי להם [שלא יקבלו תוכחה] היו פטורין...התם מונעו מיפטרי...אבל מעשה דהוכח תוכיח לא מיפטרי."

משמע דחייב בתוכחה אף על פי שאינו מפעיל שום שינוי בהמוכח שאינו מקבל תוכחתו כלל.

43 כך שמעתי מהרב אהרן סולובייצ'יק על פי הגמרא (גיטין דף לט) שעל פי רוב, בזמננו אפשר לנקוט שהעברין אנוס קצת אלא אם כן ידוע אחרת. אם כן כיון שאין חיוב תוכחה כלפי אנוסים [היינו כשהם ממש אנוסים] דבכי האי גוונא חל מצות חינוך ותלמוד

Clearly, an educational approach is often the most effective way of conveying *tochachah*. This was illustrated by the case of a yeshiva student who used to talk during the *Aleinu* prayer. Instead of rebuking him, the late Rav Moshe Aharon Stern studied the meaning of the *Aleinu* prayer with him. Realizing what a great prayer this was, the student changed his behavior from then on.⁴⁴

Similarly, short-term *tochachah* to a non-observant Jew is usually ineffective. A person who has never experienced Shabbos can hardly be told to keep it. He does not know what the concept of Shabbos means.⁴⁵

The Chazon Ish once said that the primary fulfillment of *tochachah* in our generation is to get children into Torah schools, where they can benefit from a long-term Torah education.⁴⁶

Generally, any *tochachah* demanding immediate behavioral change in a completely non-observant transgressor will be a total failure. One is therefore exempt from *tochachah* of that form.⁴⁷ (See section J.) The only obligation relates to long-term growth.⁴⁸

G. IMPLEMENTING TOCHACHAH

1. A Mitzvah That Requires Strategizing

Delivering effective reproof is exceedingly difficult. If the goal is not resentment, defensiveness, and resistance, but rather change, then as the

-
- תורה במקום מצות תוכחה; לכן גם כן במקרה של קצת אנוס, גדול כח מצוות תלמוד תורה וחיוני כנגד מצות תוכחה כשאי אפשר לקיים את שניהם וסתרי אהרדי.
- ספר המשגיח דקמניץ (עמוד 181):
- 44 "מספר תלמיד אחד שהיה לו מנהג רע לשוחח במילי דעלמא בזמן אמירת עלינו לשבח ניגש אליו אבא ז"ל ואמר לו בחיבה הבה ונלמד בצוותא את פירוש התפילה הזו פירוש המילות ונחרטו הדברים בזכרוננו עד היום הזה ומאותו יום פסק מלזלול בתפילה גדולה זו."
- מעשה איש (חלק ב עמוד 88) בשם החזון איש:
- 45 "עוד המשיך ואמר צועקים שבת... החילוני ההוא עונה ואומר אינני יודע שבת מה היא אם כן מה שייד לגעור בו."
- מעשה איש (חלק ב עמוד 88) בשם החזון איש:
- 46 "כשסיים רבינו דבריו החל לומר לי מיזמתו דברים שיצאו מלבו הטהור בחוס רב עיקר מצות תוכחה בזמן הזה להיכנס לתלמוד תורה בכתות הגבוהות ולהשפיע על הילדים שימשיכו ללכת לשיבות."
- 47 כן אמר לי הרב אשר וייס שאין להוכיח חילונים בזמננו אלא כשיש סיכוי שיקבלו. אבל הוסיף שאמנם בענייני ציבור יש מצבים שחייבים למחות לשם מחאה.
- 48 וידוע שיטת חסידי חב"ד בקירוב רחוקים שמעודדים את הרחוקים לעשות מצוה מדינית, כגון הנחת תפילין, שעל ידי זה המקיים אותה מצוה יתקרב לעשות תשובה כללית בהמשך. אבל גם הם מסכימים שעל פי רוב, המדובר בקיום מצות עשה ולא שמירה מלא תעשה.

Maharal stated, it requires exceptional wisdom and much strategizing.⁴⁹ The word *tochachah* is related to הוכחה—a proof.⁵⁰ Hence, *tochachah* involves convincing a person—getting him to “buy in” on the need for change.⁵¹

The Gemara tells us that one must reprove someone even a hundred times.^{52 53} The *Maharam Schick* writes that you cannot simply repeat the reproof that you know has failed. If you failed with that approach the first time, you are more likely to fail the second time and so on, as the sinner becomes increasingly irritated with you. Rather, one is required to figure out a different way of approaching things. Perhaps things can be said differently, or someone else who would be more effective could be approached to deliver the reproof.⁵⁴

The Vilna Gaon asserts that an element of effective reproof is that it is to be delivered by a righteous person whose words people are anxious to hear.⁵⁵ In other words, the effectiveness of the reproof is a function

49 נתיבות עולם למהר"ל נתיב התוכחה (פרק ב):

"שצריך על זה [כדי לדעת איך יוכיח] חכמה יתירה ותחבולה גדולה מאד".

יערות דבש (חלק א עמוד נו):

"המוכיח לרבים צריך דעת וחכמה".

דעת חכמה ומוסר (פרשת קדושים):

50 "תוכחה" היא מלשון תוכחה ובירור הדברים. ואכן אדם שבירר וחקר את מעשיו ועמד על חומרתם ורעם ודאי שיבוא לידי כל המעלות כי המכיר ויודע את בוראו ממילא יבין עד כמה שפל ונבזה הוא האדם העובר על רצון השי"ת. ההוכחה לכך כי מהות תוכחה היא 'בירור הדברים' ולא סתם גערה ומוסר לחוטא על חטאו. למדים אנו מן הסוגיה בגמרא שעוסקת במצוות תוכחה ועד כמה שיעורה (ערכין דף טז ע"ב). הנה השקלא וטריא שם בגמרא היא מתוכחת ונותן לשאול אשר בעוד שאול סבר שעשה מצוה בירר לו ונותן את טיב מעשהו והוכיח לפניו שאין זה אלא חטא ועבירה".

מלב"ם (קדושים דף יט, מג):

51 "ויש הבדל בין מוסר לתוכחה, המוסר כופהו אם בשוטים אם בדברים... והתוכחה הוא בראיות".

52 בבא מציעא (דף לא ע"א):

"הוכח אפילו מאה פעמים".

ערכין (דף טז ע"ב):

"הוכיחו ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחו תלמוד לומר תוכיח מכל מקום".

53 בבא מציעא (דף לא ע"א):

"הוכח חדא זימנא תוכיח תרי זמני אמר ליה הוכח אפילו מאה פעמים".

54 שו"ת מהר"ם שיק (אורח חיים סימן שג):

"בכל פעם בריצוי אחרת".

55 גר"א (משלי י, כ):

"תמה אני אם יש בדור הזה שיוודע להוכיח מפני שמוכיח בדברים קשים ומבזה ואומר מפני מה אתה עושה כך ומחרף אותו ועל ידי זה אינו מקבל ממנו. אך הצדיק שיוודע להוכיח בא בדברים טובים ומקרב אותו לתורה בכדי שישמע אליו והכל נכספים אליו לשמוע מוסר ותורה ממנו".

of the reprover's overall relationship with his audience. *Rashi* tells us that when Moshe censured the Jewish People, he was careful to respect their dignity.⁵⁶ The *Shelah* writes that he was careful to build them up before giving them any reproof.⁵⁷

Unquestionably, reproving someone with the right words and the right approach takes a tremendous amount of thought and consideration.⁵⁸ The Chofetz Chaim instructs us to daven for the right *siyata d'Shmaya* in order to succeed in getting our message through.⁵⁹

2. Soft Rebuke

The Gemara in *Shabbos* tells us that only words that are said calmly will be well received.⁶⁰ The *Me'am Loez* adds that a message of reproof must always be followed by soft and pleasant words.⁶¹

Human nature is such that it is simply counterproductive to reprove

56 דברים (א, א):

"אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל".

וכתב רש"י:

"לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן. לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל".

57 של"ה (ריש פרשת דברים):

"כשהוכיחם [משה] בדברי מוסר סיפר מעלתם 'הבו לכם אנשים חכמים נבונים וידועים וגו' הוא על דרך הפסוק 'אל תוכח לין' פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך' הענין, כשאתה רוצה להוכיח את אחד, אל תאמר לו כך וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדברך, וזהו שנאמר 'אל תוכח לין' – שלא תוכיח אותו דרך זלזול לומר לין אתה, רק אדרבה תאמר לו חכם אתה, אם כן חרפה היא לאיש כמוד לעשות כה וכה, זהו 'הוכח לחכם' כלומר תעשנו לך לחכם, אז יאהבך וישמע לקול דברך ויקבל מוסר".

58 ספר החינוך (מצוה רלט):

"ומכל מקום יש להתישב לכל בעל נפש ולהשגיח הרבה בענינים אלה, ולחשוב ולראות אם יהיה תועלת בדבריו אל החוטא".

59 מרגניתא טובה של החפץ חיים (אות יג):

"ויבקש מקודם מה יתברך עזר על זה שיתקבלו דבריו שיהיה באופן היאות".

60 שבת (דף לד ע"א):

"אמר רבה בר רב הונא אף על גב דאמרי רבנן שלשה דברים צריך אדם לומר [בתוך ביתו ערב שבת] צריך למימרינהו בניחותא כי היכי דליקבלינהו מיניה".

61 ילקוט מעם לועז (מלכים א, כא):

"ועוד נרמז בזה שנאמר ואחר האש קול דממה דקה שהמוכיח צריך לדבר אחרי התוכחה דברים רכים ונעימים. כמו שאמר חז"ל משל למה הדבר דומה לבן שאמר לו אביו לך לבית הספר. הלך לו לשוק והיה מתחיל משחק עם הנערים. וידע אביו שלא הלך לבית הספר והיה משמיעו דברים רעים. אחר כך אמר לו רחוק ידיך ובא סעוד עמי. כך אמר ישעיהו, בנים גדלתי וחוממתי והם פשעו בי. וכשהוא גומר כל הענין מהו אומר, לכה נא ונוכח יאמר ה'. אף כאן נרמז לו שלאחר הרוח והרעש של התוכחה צריכים לבוא דברים רכים ונעימים בחינת שמאל דוחה וימין מקרבת. וכן פירשו בדרך צחות. מילה בסלע משתוקא בתרין, אם הדיבור של התוכחה שוה סלע, הרי השתיקה אחריו שוה ב' סלעים. כמו השמש שבא אחר המטר ששוה כשתי פעמים ממטר".

in a hostile, threatening, or aggressive way.⁶² Rather, one should talk gently and softly convey that the reproof is for the benefit of the recipient.⁶³ One should mention the transgressor's good qualities at the time of reproof⁶⁴ and approach him in a way that preserves his sense of dignity and honor and to affirm your positive feelings for him.⁶⁵ Seemingly, someone who is not capable of rebuking in this way is exempt from the mitzvah as he is not capable of fulfilling the basic conditions of *tochachah*.⁶⁶ (This is discussed in subsection 4 below.)

62 כתר ראש (סימן קמג):

"דברים קשין אינם נשמעין".

63 רמב"ם (הלכות דעות פרק ו הלכה ז):

"צריך להוכיחו בענו לבין עצמו וידבר לו בנחת ובלשון רכה ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו להביאו לחיי העולם הבא".

סמ"ג (מצוה יא):

"שבזה יתקבלו דבריו יותר".

64 נתיבות אור מהרב ישראל סלנטר (מודפס בסוף האור ישראל וגם מובא בפחד יצחק, ראש השנה מאמר ד אות ז):

"אדמו"ר זצוק"ל בהדר גאון חפש ומצא גנוי מטמונים במדותיו של הקב"ה ודבק בהנהגה להלך אחריהם ולדוגמא הני לספר דבר נפלא: פעם אחת נקרה לביתו רב גדול אחד ממכיריו ומיודעיו ואחרי התרועעו יחד זמן מה והרב הנזכר לעיל נטל רשות לפטור ולילך גם אדמו"ר זצוק"ל הכין את עצמו לילך מביתו הרב הנזכר לעיל ראה והתבונן כי אדמו"ר נושא בידו סכום כסף. מה זה בידכם? שאל לו הרב. ענהו אדמו"ר המעות שייכים להכם אחד ואני הולך למסור המעות לידו. הרב שאל לו כמותיה מה לו למר להטריח בעצמו הלא תוכלו לשלח על ידי שליח אדמו"ר ענהו לדעתי הגני מחויב לעשות זאת בעצמי מדין הש"ס...הנה חז"ל ביבמות (דף עח) דרשו על הכתוב ויהי רעב בימי דוד שלש שנים וכו' ויבקש דוד את פני ה'...ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים וכו', אל שאול שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים על אשר המית הגבעונים. ופריך בגמרא: קא תבע אל שאול שלא נספד כהלכה וקא תבע על אשר המית הגבעונים? ומשני אין דאמר ריש לקיש מאי דכתיב בקש דוד את ה' וכו' אשר משפטו פעלו, באשר משפטו שם פעלו. ופירש רש"י באשר משפטו במקום שדנים האדם שם מוכרין פועל צדקותיו עיין שם.

אנחנו רואים במדותיו של הקב"ה דבר נפלא, כי דוקא בעת שפוקד עון אדם עליו, אז מוכיח גם פועל צדקותיו. והנה ממיתות שאול שהוא תחלת מלכותו של דוד המלך ע"ה, עד סוף ימי דוד לא תבע הקב"ה מישראל, מה שלא נספד שאול כהלכה, רק כאשר עלה רצון מלפניו יתברך שמו לפקוד עון שאול על אשר המית את הגבעונים, הזכיר גם פועל צדקותיו, ותבע מה שלא נספד כהלכה. וזה הדבר אנכי תובע מהחכם הנזכר לעיל, דבר אחד מה שלדעתי אינו עושה כשורה, וכאשר מצוה להדבק במדותיו יתברך שמו, לזאת כאשר אנכי תובע ממנו את עונו עלי להוכיח גם את תורתו ולתת לו יתרת הכבוד הזה, אף כי בעת אחר לא הייתי עושה כן, אך עתה אמצא לי לחובה לעשות זאת, כי כאשר משפטו שם פעלו".

מכתב מאלהו (חלק ג עמוד 337):

65 "ואקדים: הן כבוד ידידי היקר יודע אותי למדי, כי לא מאלה חלקי אשר יאהבו את הטענות, ואין זה דרכי כלל להתערב בדברים שלא ישאלוני, ויאמין נא באמת כי קשה עלי מאד מאד לכתוב אל מר בענין שאכתוב..."

כתר ראש (סימן קמג):

"ואם אין טבעו בשום אופן לדבר רכות פטור הוא מלהוכיח".

הליכות עולם מהרב אברהם יוסף אהרמן (עמוד צב):

"ונראה שמה שכתב פטור אין המנה שפטור מחויב המצוה שהרי מחויב הוא ללמוד לדבר בנחת ולהוכיח אלא הכונה הוא שאם הוכיח בלשון קשה אין זה מעשה המצוה כלל וכלשון הרמב"ם ז"ל שמעשה המצוה הוא לדבר לו בנחת ובלשון רכה ונמצא שזה שדיר בלשון קשה לא עשה מצוה כלל למה הדבר דומה למי שלא היה לו אתרוג ולקח תפוח במקום אתרוג שלא עשה כלום והכא נמי מוכיח בלשון קשה לא עשה כלום וזה שאינו יודע להוכיח בלשון רכה הרי זה דומה למי שלא נמצא אתרוג בעירו שאין אומרים לו לקחת תפוח במקום אתרוג אלא חייב להשתדל בעיר אחרת אחר אתרוג ואם אינו יכול לא אמרין שיקח תפוח אלא ישוב ולא יעשה כלום שהרי נאנס מן המצוה".

It is not necessary to reprove explicitly. If just hinting at the problem will be sufficient for the transgressor to understand what it is that he needs to correct and he takes things to heart, then there is no need to go further.⁶⁷ The *Chumash* relays that when Yosef revealed himself to his brothers, they were so startled, they could not respond.⁶⁸ Yet, Yosef merely asked, "Is my father still alive?" and that was sufficient for Chazal to state, "Woe is to us on the judgment day; woe is to us on the day of reproof."⁶⁹

This teaches us, says Rav Chaim Shmuelewitz, that *tochachah* is not chastising and rebuking but rather communicating to the transgressor in such a way that he realizes his error.⁷⁰

Better still, one could sometimes ask the transgressor questions about himself in such a way that he will independently come to realize what needs to be done.⁷¹

70 הר"ר הקדוש (פרשת קדושים):

71 "תו הוכח, אי איהו בר נש דיכסוף, לא יימא ולא יוכיח ליה אפילו בסתרא, אלא יימא קמיה, כמאן דמשתעי במלין אחרנין. ובגו אינון מלין, ידבר מאן דעבד ההוא חובא הוא כך וכך, ובגין דאיהו ידע בגרמיה, וישתביק מההוא חובא. ועל דא הוכח. ואם לאו, תוכיח. ולבתר את עמיתך באיתגלייא. מכאן ולהלאה ולא תשא עליו חטא".

תרגום:

ועוד הוכח. אם הוא בן אדם שיתבייש, לא יאמר ולא יוכיח לו אפילו בסתר, אלא יאמר לפניו, כמי שמספר בדברים אחרים. ובתוך הדברים ההם, יזכיר מי שעושה אותו חטא הוא כך וכך, כדי שהוא ידע בעצמו, ויעזוב מאותו חטא. ועל כן הוכח. אם לא, תוכיח. ואחר כך את עמיתך, בגלוי. מכאן ולהלאה, ולא תשא עליו חטא.

בראשית (מה, ג):

72 "ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו".

73 מדרש רבה (בראשית פרשה צג פסקה י):

74 "אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה".

75 שיחות מוסר (שנה ב, מאמר יג):

76 "פעלו. כי כאשר משפטו שם פעלו. התוכחה היא העמדת האדם על המעוה... כי המעוה אינה בדעתו ובסברתו של האדם גרידא, אלא שאף על פי טעות זו מקלקל הוא את כל מעשיו ימים רבים. ובהתגלות הטעות עומדים לנגד עיני האדם כל מעשיו וכל פעולותיו והנה אינם כשורה, ואין להם בושא וחרדה גדולים מאלו".

77 הכתב והקבלה (ויקרא יט, יז):

78 "הוכח תוכיח. שם נכח לרש"פ ישימו כשם נגד כמו לנכח הצאן, והושאל גם כן להוראת התוכחה, ומה תוכחת מוסר שהוא העמדת גנות הפעולה נגד ונוכח הפועל והתברר לו בדברים שהוא על דרך לא טוב...וכן כאן הוכח תוכיח רוצה לומר שתעמיד מומו לנגד עיניו; ומה נכבד הענין שהעמידתו עליו התורה ברמז בשנותה את טעמה לומר תוכיח את עמיתך, שמלת את מורה על עצם המתוכח, שהמובן מזה הוא שיהיה המתוכח מוצג לנכח דברי המוכיח, ולא אמר הוכח תוכיח לעמיתך שהיה הנרצה שיהיה דברי המוכיח מוצגים לנכח המתוכח אף על פי שהיה ראוי יותר לומר בזה הסגנון כפי המתחייב מענין שם תוכחה שהכוונה בו העמדת המוכיח את דבריו נכח המקבל לא העמדת המקבל נכח דבריו...והיה כאן יותר מסתבר לומר הוכח תוכיח לעמיתך, אבל תורתנו הקדושה להיותה אוצר המוסר העמידתו על ענין מוסרי נעלם, מלבד המכוון במאמר על פי כוונה ראשונה והתגלה, וזה כשנשתדל להטות את אחינו מדרך המונטה, רמזה במלת את שאף בזמן שנוכח את זולתנו, לא נבוא עליו בדרך החלט, כאלו כבר ברור לנו שחטא חברנו, עד שנאמר לו מדוע ככה עשית הלא הוא פעל רע ומונטה, כי בזה האופן נבייש אותו במה שהוא רואה

While the preceding criteria comprise general guidelines for *tochachah*, the specific approach has to be worked out in every case. It will be partly influenced by the personality of the transgressor, the relationship of the reprover to the reprovand and other particular variables.

However, the *Rambam* qualifies the approach of gentle *tochachah* that is described above. He writes that one should always begin with soft reproof. If, however the recipient does not respond, then one should embarrass him until he repents.⁷²

The *Rambam* may agree that where a strong expression of *tochachah* has no chance of being effective, then it should not be conveyed. Moreover, all that the *Rambam* states is that the prohibition against

שכבר נודע גזונו, ונלבין פני המתוכח, גם לא נשיג את המבוקש כי נביאנו בזה האופן בתכונת הרוגז להתעורר בועף אף להשיב טול קורה מבין עיניך, ולא זו הדרך מוציאתו מידי עברה, לכן למדתנו התורה תחבולה בתוכחה שלא יתבייש המתוכח, והמוכיח ישיג מבוקשו, והוא שיבוא עליו מותן כמסופק בדבר, וישאל אותו תחלה אם אמת שנכנס בפעל פלוני, בוולת החלטה אם הוא פעל מגונה אם לא, וישאל אותו איך ומה ועל איזה אופן נכנס בענין, ויעתק עמו מענין לענין בויכוח שכלי עד שיתברר למתוכח גנות הענין מאליו בוולת הגדת המוכיח והתודה אשר חטא עליה בהודאת עצמו, הנה בזה האופן ישיג המוכיח מבוקשו בלי ספק, כי על ידי שבא אליו במתינות וכמסופק הנה הוא משאיר לחברו הרחבת זמן כדי להתיישב בדבר ואין הבושה נכנסת עליו פתע פתאום עד שיהיה מוכן להתקצף על שכנגדו, וזהו הנרמז במלת את שיאמר תוכיח את עמיתך".

רמב"ם (הלכות דעות פרק ו הלכה ח): 72

"בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחזירים אותו בפניו ומבזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל".

מאירי (בבא קמא דף צא ע"א):

"ויראה לי בכוונתם של גדולי המחברים [היינו הרמב"ם] שאם הלבנו לכוונת תוכחת כדי שיתבייש ויעזוב מתוך רעה שלו רשאי ותבא עליו ברכה והכל תלוי בכוונת הלב והרי נאמר ויראת מאלוקיך".

היינו שלפי המאירי הלבנות פנים בתוכחה מותרת אם זה לתועלת. והא דכתוב כל החידוש של איסור הלבנות פנים כלפי תוכחה היינו כשמביישו שלא לצורך. ותמיד בפעם הראשונה צריך להניח שיצליח בתוכחה בלי לביישו אבל אחר כך ישער לפי התועלת אם לביישו או לא. אבל היראים כתב סברא אחרת.

ספר יראים (סימן קצה):

"הוכיחו ולא קבלו רשע ואינך מוזהר שלא לביישו".

והיינו שאף על פי שאתה מחוייב להמשיך ולהוכיחו כי זה מעצם חוב תוכחה [הוכח תוכיח—אפילו מאה פעמים] אבל בגוגע לאיסור שלא להכלימו זה רק קודם התוכחה, ואחרי התוכחה אין האיסור להלבין פניו עדיין חל כי הוא אינו עדיין נקרא עמיתך. ופירוש הפסוק: "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" היינו "הוכח תוכיח את חברך באופן אל תשא עליו חטא כל עוד שהוא עמיתך". והמילה "עמיתך" קאי גם על הרישא של הפסוק וגם על הסיפא של הפסוק.

ושמעתני עוד הסבר לדברי הרמב"ם שההכרח לחלק בין עבירות שבין אדם לחבירו ובין עבירות שבין אדם למקום הוא הסתירה שמצאנו בין הגמרא בערכין שלא הזכיר שום יוצא מן הכלל להאיסור שלא לביישו את חברו בתוכחתו [ולרש"י אפילו ביחוד] ובין מה שראינו בהנהגת הנביאים שהכלימו את כלל ישראל [כך שמעתי מהרב משה כהן].

ובש"ת מהר"ם שיק (אורח חיים סימן שג) גם הסביר דברי הרמב"ם:

"דמשום מצות עשה של תוכחה היה סגי בדברים רבים ורצויים אבל מצד החיוב הב' היינו מכח הערבות אנו מחוייבים להשתדל למחות בכל האופן שיועיל".

ואפשר שהרמב"ם חש רק לסילוק האיסור בכי האי גוונא של המבייש חברו ברבים.

humiliating him is removed and the full force of public sanction can be brought to bear against the person. He is not suggesting that we use such a method even where it will not be effective.⁷³

In fact, the *Pele Yoetz* writes that today, people are not capable of receiving “tough” *tochachah*.⁷⁴

3. *Providing the Tools for Change*

The proper way to give *tochachah* requires providing insight into how the recipient is to correct his behavior. Thus, the Vilna Gaon writes:

*There are those who reprove with harsh words but do not indicate how to correct the wrongdoings. The wise man, however, shows how to correct and to heal the maladies of the soul.*⁷⁵

People in the thick of their own problems and transgressions find it hard to “get out of themselves” and to see how to go about correcting their situation.⁷⁶ Perhaps this is why the *Aruch* writes that the word *הוכיח*, reproof, comes from the word *כח*, strength.⁷⁷ Part of the mitzvah is to provide the wherewithal for the transgressor to be able to change.

It is instructive to read a letter that was written by Rav Eliyahu Dessler in response to a young student who failed to thank him. After pointing out the student’s ungratefulness, he relays to him the source of such ingratitude and then provides him with the inspiration and wisdom to correct it.⁷⁸

73 ובמעשה רוקח (הלכות דעות פרק ו הלכה ח) יש גישה מיוחדת להרמב"ם:

”ומבואר הוא דכוונת רבינו שבתחילת הדברים לא ידבר אליו קשות כי אם רכות ובתוך הענין אף אם ידבר איזה דיבור קשה לפי צורך הענין לא יזיק שלא יכלם כל כך מאחר שדיבר עמו תחילה רכות אבל אחי נמי דלא הותר מעולם להכלימו להדיא חלילה כן נראה לעניות דעתי.”

74 פלא יועץ (ערך כופה):

”וכן יש כמה דברים שמדינא דגמרא חיובא רמא להכות בשומים ולגער בנויפה כדי להישיר את העם, אבל אני אומר, שכמו שלענין רפואת הגוף נשתנו הדורות והטבעים והרפואות, שהרפואות שהיו מועילים לימים קדמונים אין בם מועיל עכשו, כן לענין רפואת הנפש נשתנו הדורות, ובדורות הללו דחצפא יסנא אין מקבלין מרות, והקשות יותר ויותר מעקשות.”

75 אבן שלמה (פרק ו סימן ח):

”יש שמוכיח בדברים קשים ואינו אומר איך לתקן המעוות אבל החכם מורה דרך איך לתקן ולרפאות חולי הנפש.”

76 ומובן מאליו שבטנגע לאחינו הנקראים תנטקות שנשבו שמתחילים את התהליך של תשובה, מה שדרוש להם, יותר מהוכחות של אמות התורה, זה הדרכה איך לשמור תורה ומצוות באופן בריא ויציב, (כי המעכב זה לא דוקא חסר ידע או אמונה, אלא חוסר הדרכה).

77 ספר הערוך (ערך כח).

78 מכתב מאלהו (חלק ג עמוד 340):

4. Setting an Example

Change does not usually occur through speeches or shul sermons.⁷⁹ (During the rabbi's rebuking sermon, everyone thinks that the rabbi must be talking about the congregant sitting next to him.) Rather, lifestyle change can occur through observing a role model.⁸⁰ One interpretation of the word *tochachah* is that it is related to the word נִוּכָה—to stand opposite a person—to model behavior.⁸¹

Clearly, someone who is able to lead by example is going to have greater impact on others than someone whose overall conduct is not at that level,⁸² even if he is not transgressing the particular crime for which he is rebuking his neighbor. Conversely, the sincerity of the person who is reproving has a lot to do with his effectiveness. Therefore, before reproving others, one should ideally “get his own house in order.”⁸³ Thus, the Sages teach, “First decorate yourself (i.e., with mitzvos), and then decorate others (i.e., reprove them).”⁸⁴

“אמנם את אשר חפצתי להוכיח, הוא, אשר היה לי צער רב ממכתבך הפעם. ראשית כל, הן אנכי כתבתי לך מכתב ארוך כזה, ואתה ידעת, איך לא נקל היה לי הדבר, ולא מצאתי במכתבך אפילו מלה אחת של תודה. הלא תבין, כי לא מאשר אני צריך לתודתך אני מוכיחך, אך מאהבתי אותך, האם תהיה כאדם כפוי תודה? הלא תזכור את אשר כתבנו בסוף הקונטרס הנכבד של נוטל ונותן ביאור עמוק במה שאמרו חז"ל 'כל הכופר בטובתו של חברו לכסוף כופר בטובתו של הקב"ה'...”⁷⁹

בדקתי בדבריך עוד פעם, והרגשתי כי הטעם הוא מפני שהיית בבלבול הדעת בשעת כתיבתך את מכתבך. היית טרוד או בצער חס ושלום, אבל על כל פנים בבלבול הדעת. וזה הוא חסרון גדול, אשר כל בן דעת צריך מאד להתרחק ממנו. בלבול הדעת הוא החסרון הכולל אשר ישליט את יצור הרע על האדם...”⁸⁰

מכתב מאלהו (חלק א עמוד 138):

“כי לא בדרשות אפשר לקרא בשם ה' ולהשפיע, כי אין בדרשות שום כח שהרי השומע ניגע לרצונותיו אם כן איך יקבל דברי הדורש שהם נגד רצונותיו, הלא השדח יעור עיני חכמים.”

מכתב מאלהו (שם):

“אך במעשים, במעשים גדולים ורבים, בחסד לכל צד, בשלילת אהבת עצמו והנטיילה לגמרי—רק באלה כח ההשפעה.”

אור הפנינים על ספר מבחר הפנינים (שער מד):

“וזהו לשון נוכח שנמצא אתך ושומע לך הדברים של התוכחה.”

אור החיים (דברים יא, כב):

“שהבא להזהיר בני אדם ולהטותם אל דרך הישר צריך שיחיה הוא קודם לכן עושה את כל המצוות.”

ספר טעמי מצות לרב מנחם רקאנטי (סימן צט):

“ותשא קל וחומר בעצמך איך אני מוכיחו וזו העבירה ביד. נמצא שהמוכיח לחבירו מוכיח גם כן לעצמו.”

ופירש הבאר מרים:

“אם כן הפירוש הוא הוכח תוכיח לעצמך 'את' רוצה לומר עם עמיתך.”

בבא בתרא (דף ס ע"ב):

“קשות עצמך תחילה ואחר כך קשות אחרים.”

There was once a boy in Radin who started profaning the Shabbos. The Chofetz Chaim called him in. After a significant period of time, the boy ran out of the room with tears in his eyes, and always kept Shabbos from then on. Years later, the boy revealed what had happened in the room. The Chofetz Chaim took both his hands gently in his. The Chofetz Chaim then started crying, saying gently, repeatedly, "Shabbos, Shabbos, Shabbos." The boy could feel the tears on his hands. Eventually he could not bear it any longer and ran out of the room. It is clear that no explanation of the beauty of Shabbos would have penetrated as deeply as the pained feelings of the Chofetz Chaim.

Already during Mishnaic times, this phenomenon was very prevalent, as the *Beraisa* states:

*Rabi Tarfon said: "I would be amazed if there is anyone in this generation who could accept reproof, for if one would say to another, 'Take the splinter from between your teeth' (i.e., he would reprove him on a small matter), the other would respond: 'Remove the beam from between your eyes' (i.e., he would accuse him of doing a worse transgression)."*⁸⁵

This is what occurs when the reprover lacks credibility. If that was the case in the times of the Mishnah, then how much more so is this true of our own generation, whose deeds are far inferior.

This statement would seem to have the most far-reaching consequences. If we are not qualified to reprove, might we not then be exempt from doing the mitzvah?⁸⁶

However, the halachah is that, although it is appropriate to "get one's

85 ערכין (דף טז ע"ב):

"תניא א"ר טרפון תמוה אני אם יש בדור הזה מי שמקבל תוכחות אם אמר לו טול קיסם מבין שיניך אמר לו טול קורה מבין עיניך".

86 כתר ראש (סימן קמג):

"ואם אין טבעו בשום אופן לדבר רכות פטור הוא מלהוכיח".

own house in order" before rebuking one's fellow Jew,⁸⁷ failure to do so does not exempt one from the mitzvah of *tochachah*,⁸⁸ especially where a person or a whole group of people are consistently transgressing or where the generation disregards certain obligations.⁸⁹ Nor does a lack of the right motivation on behalf of the reprover exempt him from giving *tochachah*. Although one should reprove with pure intention, this consideration should not prevent one from fulfilling the mitzvah.⁹⁰ The mitzvah remains obligatory on every Jew,⁹¹ independent of his motivation or on whether his own behavior is going to lead to a successful reproof or not.⁹² One has to learn how to deliver effective reproof and the surest way to do this is to improve one's own behavior. But the basic obligation remains in any case. It is preferable, however, to include oneself in the reproof, especially when rebuking the public.⁹³

87 מלב"ם (ויקרא יט, יז):

"ולפי זה יש בתנאי התוכחה... שיהיה המוכיח נקי מוחטא".

88 והמימרא הזה של רבי טרפון הביאה הבעל החפץ חיים בספר אהבת חסד (מרגניתא טבא אות יז) וגם מובאת בחזון איש (יורה דעה סימן פב סעיף קטן ח), אבל גם הובא בהמרגניתא טבא (אות יז) החיוב להוכיח בזמן הזה. וכן משמע מזהרזון איש שעצם הדבר שאנחנו לא יודעים אך להוכיח לא פוטר אותנו מלעשות השתדלות לקיים את המצוה. ולכן מובא החיוב להוכיח בשולחן ערוך (אורח חיים סימן תרח) וברמ"א ובמשנה ברורה שם בנוגע להדין של מוטב שיהיו שוגגין וכו'. ושם לא מוזכר המימרא של רבי טרפון כלל.

89 חבש פאר לרא"י קוק:

"יש אומרים אם העבירין ממשיך בהעבירה אז אין כל קולות מן הדין לשתוק ולא להפריעו ואין צריך לבדוק בכישר מעשיו של עצמו וחייב להוכיחו על כל פנים בדיבור".

90 שו"ת מנחת יצחק (חלק ד סימן פ):

"ומש"כ בשם הגר"ל לאפיאן שליט"א, שהתוכחה צריך להיות לשם שמים דווקא, עיין (במסכת תמיד דף כו ע"ב) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המוכיח את חבריו לשם שמים זוכה לחלקו של מקום וכו', וגם הש"ס (בערכין) שם דייק תוכחה לשמה, אבל פשיטא שלא יהיה בזה עונה שלא לשמה למנוע אותו ממצוות תוכחה, וכמו שכתבו התוספות הנוכח לעיל, ובפרט אם יודע שדבריו יעשה רושם אל המוכח".

91 רוח חיים (אבות פרק ב משנה א):

"אפילו עם הארץ רואה בחבירו דבר מגונה חייב להוכיחו והעיקר שצריך המוכיח לכלול את עצמו גם כן בכלל".

92 מגן אברהם (סימן תרח סעיף קטן ג):

"ודוקא כשברור לו [שלא יקבל תוכחתו] ודוקא כשהחוטא שוגג אבל אם החוטא מזיד נהי דמי שאינו מוכיחו אינו נענש כמותו מכל מקום עובר על מצות עשה דהוכיח תוכיח וחייב להוכיחו עד שינוח בו החוטא".

שו"ת אבני נזר (יורה דעה סימן תסא):

"דעשה הדוכח תוכיח מצוה דידיה הוא, יציית חבירו או לא, אין אומרים לו חטא... וכן מסתבר שלא נכתב טעם המצוה בתורה בשביל שישבו מדרכו".

אמנם היה אפשר לחלק בין הגידון של המגן אברהם והאבני נזר והגידון דידן דהם מדברים כשהמוכיח הוכיח עם כל החכמה והתחבולה הנדרשת ומכל מקום רואה המוכיח שאינו פועל מאומה. אבל הגידון דידן הוא כשהתוכחה אינה מועילה בגלל שהמוכיח אינו יודע להוכיח.

93 שו"ת מנחת יצחק (חלק ד סימן פ):

However, a Torah scholar, whose behavior is expected to be more exemplary, does have an extra burden of the mitzvah of *tochachah*.⁹⁴ Similarly, there are those who are gifted in doing outreach or in raising the standards of the community or individuals. All of these people are privileged to receive an extra responsibility of the mitzvah.

Rav Eliyahu Dessler provides a unique and compelling explanation of Rabi Tarfon's words. The generation that cannot hear reproof, he states, is one that is not simply transgressing a particular detail of the Torah. Rather, it is a generation that is committed to false ideologies, to a whole non-Torah paradigm of how to look at the world. It is nearly impossible to reprove such a generation in the conventional sense. They simply do not understand what the reprover is talking about.⁹⁵

However, there is a way to reach such people, he states, and that is by showing them the beauty and sanctity of Torah. Here, the mitzvah of *tochachah* is fulfilled by providing opportunities for a person to experience the real thing, be it Shabbos, a yeshiva, or a warm Torah home.⁹⁶ That is, in fact, the story of Arnold Sitzer:

*Arnold was a traditional Jew who for years sat on the fence.
He loved tradition, shul, the Friday night table—the whole
bit—yet he simply would not take the plunge to be a fully*

"ואפשר לומר גם כן על פי מה שראיתי כמדומה לי בשם הגאון מוהר"ח מוואלאוין ז"ל, [ושוב ראיתי כן בענף יוסף על העין יעקב (סוף פרק ב דתמיד) עיין שם], שהמוכיח ברבים יכלול עצמו במוסרו, דאז לא יוכלו לומר לו טול קורה".

94 ספר מצות התוכחה (עמוד ב):

"עוד הבדל יסודי מצאנו לפי רבינו הר"ף ז"ל כי לפי הרכב המאמרים המובאים באלפס בבבא מציעא פרק אלו מציאות בולט חילוק זה שאמרו—בראשונה מובאים המאמרים של רבי טרפון ורבי אלעזר בן עזריה שאמרו תמה אני אם יש בדור הזה מי שיוודע להוכיח ומי שמקבל תוכחה ואחריהם מביא את הגמרא בכתובות דף קה ע"ב שנאמר שם: 'אמר אביי האי צורבא דרבנן דרחמי לי, בני מאתיה לאו משום דמעלי אלא משום דלא מוכח להו במילי דשמיא' כנראה שכיון לומר שלמרות הכל מוטל חוב קדוש על תלמידי חכמים המוחזקים לצדיקים וישרים—להוכיח את בני עירם, ובערכין מוסב רק על סתם בני אדם שאינם מוחזקין לתלמידי חכמים צדיקים וישרים עליהם נאמר תמה אני וכו'".

95 מכתב מאלהו (חלק ד עמוד 250):

"השקפות טובות אצל מקבלי ההשפעה—מונעות את ההשפעה מלחול ומעכבות את התוכחות. והיינו אמרם ז"ל 'תמידיני אם יש...מי שיכול לקבל תוכחה' (ערכין דף טז). ואי אפשר להשפיע על נפש כזו אלא באופן צדדי, כלאחר יד".

96 מכתב מאלהו (חלק ד עמוד 250):

"היינו להראות לו...לזה שרוצה להתקרב לתורה, את הדר תפארתה של שלימות היוזוג דקדושה, כגון בית הבנוי על שלימות החסד, כעין אברהם ושרה, או כגון ישיבה קדושה, שבה יכול לראות את יחס האהבה והדרת הכבוד שבין רב לתלמיד ובין תלמיד לרב..."

observant Jew. He had heard all the arguments time and time again, indeed he would even use those arguments on others less observant than him, but he was very comfortable with his life the way it was.

The Kagans realized that this was someone who was not going to be talked into observance. So they determined to love him into it. They invited him for Shabbos every week, and although he began by only coming one in four, he gradually came more often. They invited him for Wednesday dinner, for the Torah lecture in their home on Sunday mornings. Came examination time, they made a quiet corner for him where he could crash study, letting him keep whatever weird hours he wanted. They even made him a special dinner to celebrate the end of his first year of college, treating him as they would their own son.

At the end of the year, Arnold went away for vacation and returned to inform the Kagans that he had decided to keep Shabbos. Barely hiding their glee, they asked him what had finally made the difference. "Well," he said, "when on vacation I didn't have a family like yours to go to, so I just went back to doing my old thing, candles, driving to shul, Kiddush, and TV. However, I was so miserable. It all seemed so empty compared to being with you guys. I realized then that I had been hooked. I didn't have much choice, did I?"

5. The Limits of Tochachah

This section discusses to what extent *tochachah* should be given when it will not be heeded. We must distinguish between inadvertent transgressors vs. wanton sinners and consider whether it is an individual transgressor or a group.

Generally, if we are responding to a deliberate violation, then:

- In the case of an individual sinner, we have to repeatedly reprove him even if he appears to be unreceptive to our *tochachah* until the point where he gets angry with us.

- In the case of a communal crime, if we assess that the community is not receptive to our *tochachah*, we have to reprove them just once.

6. The Limits of *Tochachah* to an Individual

As mentioned above, Chazal derive from the repetition of הוכח תוכיח in the pasuk that a transgressor must be reprovved even a hundred times, i.e., open-endedly.⁹⁷ As long as he is not reacting negatively to the *tochachah*, the reproof should continue. It is clear that even someone who appears not to be responding may eventually take the message to heart.⁹⁸

Chazal teach us how to respond to a sin that is committed unwittingly by someone that we assess to be unreceptive to *tochachah*. We should not reprove him because by doing so, we cause him to transform into being a deliberate violator. He would be better off sinning as an unknowing violator. (The practical applications of the principle will be discussed below.)

The Gemara in *Arachin*⁹⁹ offers three opinions as to the extent of the obligation of *tochachah* in this case:

1. Rav contends that *tochachah* must be delivered until the recipient is so upset by the reproof that he strikes the admonisher. According to the *Rambam*, this means that he literally strikes him¹⁰⁰ while according to the *Chinuch*, it means that he is about to do so.¹⁰¹

97 בבא מציעא (דף לא ע"א):

"הוכח אפילו מאה פעמים במשמע".

98 כן שמעתי מהרב משה כהן.

99 ערבין (דף טז ע"ב):

"עד היכן תוכחה רב אמר עד הכאה ושמואל אמר עד קללה ורבי יוחנן אמר עד נזיפה".

100 רמב"ם (הלכות דעות פרק ו' הלכה ז):

"אם קיבל ממנו מוטב ואם לאו יוכיחנו פעם שניה ושלישית וכן תמיד חייב אדם להוכיחו עד שיכהו החוטא ויאמר לו אני שומע".

101 ספר החינוך (מצוה רל"ט):

"עד שיהא קרוב החוטא להכות את המוכיח".

ולדבריו 'עד הכאה' היינו עד ולא עד בכלל. ופשוטו של מקרא סייעתא לשיטת החינוך כי לא כתוב ששואל הבה את יונתן רק שאיים

2. Shmuel rules that *tochachah* should cease before it comes to blows. Rather, once the admonished person curses the reprover or is about to do so, the reproof should cease.
3. Rabi Yochanan argues that the *tochachah* should cease before the transgressor begins cursing his admonisher. Rather, once he is angry at the reprover, the *tochachah* should cease.¹⁰²

All three opinions allow something that would only be justified by the act of *tochachah* itself. Under normal circumstances, it would not be permissible to anger one's fellow man and certainly not to cause him to curse or to strike his antagonist.¹⁰³

Undoubtedly, even when engaged in *tochachah*, one must do the utmost to reprove in a way that does not elicit anger or worse. On the other hand, as long as the recipient has not become enraged or cursed or hit the admonisher (as per the opinions in the aforementioned Gemara), as far as the mitzvah of *tochachah* is concerned, he is still עמיתך במצות and he must be reproved.¹⁰⁴

עליו להכותו. ועוד אם המוכח ימנו ממש או הוא עובר בלאו דלא יוסף להכותו [ואפילו אם אינו אלא מרים ידו להכותו נקרא רשע כמו שהשולחן ערוך כתב בחושן משפט ריש סימן תכ]. ולפי שיטת החינוך, אם המוכח גורם להמוכח לעבור על הכאה, עובר המוכח על לפני עור. ולפי שיטת הרמב"ם, אינו כן כי אף על פי שהמוכח חטא, אבל מבחינת המוכח זה מעצם קיום מצוה לעשות כן.

המשנה ברורה הביא את דברי החינוך האלו בלי להכריע כמוותו.

ביאור הלכה (סימן תרח ד"ה עד שיכנו):

"ראיתי בספר החינוך במצוה רלט וזה לשונו מה שאמרו ז"ל שחייב מצוה עד הכאה כלומר שחייב המוכח להרבות תוכחותיו אל החוטא עד שיהא קרוב החוטא להכות את המוכח עיין שם עוד".

והסמ"ק (סימן קיב) מפרש עד נויפה עד שיונוף בו וזה מתאים לשיטת הרמב"ם שפירש עד הכאה עד ועד בכלל.

והנה כתבנו לעיל שדעת הרמב"ם שפירש 'עד הכאה' היינו עד שיכהו. ולפי זה יוצא שגם 'עד נויפה' ו'עד קללה' היו עד ועד בכלל.

אבל לפי החינוך 'עד הכאה' פירושו עד שיהיה קרוב להכותו היינו עד ולא עד בכלל. ולדבריו 'עד נויפה' היינו עד שיהיה קרוב לנוף בו ולכן עדיין לא עבר כלל ובכי האי גוונא אין שום חידוש שחייב לחזור להוכיח. אבל לדבריו 'עד קללה' פירושו שמסתמא המוכח כבר התרגו ו'עד הכאה' פירושו שאולי המוכח כבר קלל את המוכח ומכל מקום חייב להוכיחו עד אז.

מהרש"א (חידושי אגדות יבמות דף סה ע"ב):

"יש לפרש הוכח תוכיח לעמיתך כדדרשינן בעלמא עמיתך עמיתך במצות שמקבל תוכחה ובהפך שאינו מקבל תוכחה".

מנחת חינוך (מצוה רלט אות ז):

"ולכאורה אם אוכל נבילות להכעיס ומחלל שבת ועובר עבודה זרה, שמבואר גבי אבידה ובשאר דוכתא דאינו בכלל אחיו, עיין במסכת עבודה זרה (דף כו ע"ב), אפשר דאין חייב להוכיחו גם כן דאינו בכלל רעהו. אך מכל מקום נראה לי דאם ספק אצלו דאפשר דיקבל ממנו חייב להוכיחו דיהזור למוטב ויהיה בכלל אח, כן נראה לי".

ספר עמוד הימיני מהרב שאול ישראלי (עמוד ז):

"ולפי דעות אלו מסתבר שצריך הכאה ממש... שכיון שעל ידי זה יוצא מכלל 'עמיתך' וזהו הפוסט ממצוה זו, אם כן כל עוד שלא עשה מעשה בפועל לא יצא מן הכלל וחייב להוכיחו".

Both the *Rambam* and the *Chinuch* follow this opinion of Rav that requires *tochachah* to be given to the point that the transgressor will hit his admonisher. However, the *Rambam* holds עד ועד בכלל and the *Chinuch* holds עד ולא עד בכלל.¹⁰⁵ (See endnote II.) Similarly, the *Chinuch* requires reproof to be given until the transgressor is about to hit him. However, the *Yerei'im*, the *Semag*, and the *S'mak* adopt the lenient position of Rabi Yochanan that *tochachah* is to be given until the transgressor becomes angry.¹⁰⁶

The *Mishnah Berurah* rules like the *Semag* who permits us to stop delivering *tochachah* when the recipient gets angry.¹⁰⁷

However, the Gemara in *Yevamos* rules that we should not reprove a person who will not heed the reproof.

Just as it is a mitzvah for a person to say some [reproof], which will be heard, so it is a mitzvah for a person to hold back from saying something which will not be heard. Rabi Abba declares: He is obligated (to withhold reproof), as it states, "Do not reprove the scoffer, lest he come to hate you."¹⁰⁸

This Gemara in *Yevamos* appears to contradict the aforementioned Gemara in *Arachin* that declares that *tochachah* should continue to be given to one who is not heeding it until the recipient becomes enraged.

105 רמב"ם (הלכות דעות פרק ו הלכה ז):

"חייב אדם להוכיחו עד שיכיהו החוטא ויאמר לו איני שומע".

ספר החינוך (מצוה רלט):

"עד שיהא קרוב החוטא להכות את המוכיח".

106 ספר יראים (סימן רכג):

"וקיימא לן עד נזיפה כרב יוחנן דאמר בסוטה פרק א רב ורב יוחנן הלכה כרב יוחנן כל שכן גבי שמואל".

והסכים עמו הסמ"ג (מצוה יא) והסמ"ק (סימן קיב).

107 משנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן יא):

"ויש אומרים דדי עד שינווף בו החוטא".

שער הציון (סימן תרח אות יג):

"מגן אברהם בשם סמ"ק ונראה דיש לסמוך על זה דבלאו הכי דעת הסמ"ג והמאירי דהיכא שברור לו שלא יקבלו אינו מחוייב להוכיח כלל אף במזיד ונהי דהרמ"א נקט לדינא כאידך פוסקים דמחוייב להוכיחו אף בזה מכל מקום די לנו להחמיר להוכיח עד שינווף כדעת רבי יוחנן בגמרא דהוכחה די עד שינווף".

108 יבמות (דף סה ע"ב):

"ואמר רבי אילעא משום רבי אלעזר בר שמעון כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע. רבי אבא אומר חובה שנאמר אל תוכח לין פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך".

Presumably, the *tochachah* was already not effective long before he got actively angry. In which case, the Gemara in *Yevamos* would allow one to stop already at that point.

Another way of putting this is to ask how the Gemara in *Yevamos* could exempt one from giving ineffective *tochachah*; did the verse not say הוֹכַח תּוֹכִיחַ which we interpret to mean that we must even do so a hundred times?¹⁰⁹

The Rishonim and the early Acharonim resolve the apparent contradiction between the Gemaras in a number of ways.¹¹⁰ Due to its halachic ramifications, the most important of these resolutions is that of the *Nemukei Yosef*, who makes a distinction between an individual and a community.¹¹¹ We must reprove an individual until he becomes enraged (as it is ruled in the Gemara in *Arachin*) but we do not reprove a group of people if we assess that our reproof is going to be rejected.¹¹²

109 ערוך השלחן (אורח חיים סימן תרח סעיף ז):

"אם עוברין במזיד... מצוה שלא לומר דבר שלא נשמע וחד אמר שחובה שלא לומר שנאמר (משלי ט, ח) אל תוכח לין פן ישנאך והקשה הנימוקי יוסף הא יש מצות הוכח תוכיח דעיקרו הוא במזיד?"

110 ביאור הלכה (סימן תרח ד"ה אבל):

"והסמ"ג בעצמו משמע שם דהוא סובר דהויא שברור לו שלא יקבל אינו מחויב להוכיחו וכן משמע לכאורה מדברי התוספות שם בשבת דף נה ד"ה אף על גב וכו'."

של"ה (הקדמה לתולדות אדם):

"וההיא דפרק הבא על יבמתו דאליהו רבה אילעא משום רבי אליעזר בן שמוע כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שלא נשמע... אני אומר שזהו ענין בפני עצמו, ומיירי בדבר שהחוטאים אינם יודעים שזה אסור ומתלוצצים מהמוכיח ועל כל פנים יעברו, על כן מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים... אבל דבר שנתפרסם איסורו ונודע ומבורר אזי הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים. עוד יש לפרש דברי רבי אליעזר בן שמוע שלא לומר דבר שלא נשמע היינו להוכיח לין שמתלוצץ על דברי המוכיח וצוחק עליו, כי ישראל אף שהיו חוטאים ולא שומעים לקול נביאיהם זה לא היה בכלל התלוצצות, רק נביאי שקר הטעו וסברו שדבריהם אמת. וכן המוכיח לחבירו והוא משיב לו על הוכחה לא עשיתי כך או אומר עשיתי וכדין עשיתי, אז מחויב להוכיח עד הכאה ולמר כדאית ליה. אמנם אם צוחק לדברי המוכיח ומתלוצץ עליו אז חובה על המוכיח שלא יאמר."

111 נימוקי יוסף (יבמות דף כא ע"ב בדפי הרי"ף):

"דבר הנשמע למי שמקבל מצוה דכתיב הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים אבל למי שאינו מקבל מצוה וחובה שלא להוכיחו והקשו ז"ל מזה דאמרין במסכת ערכין (דף טז ב) שחייב להוכיח עד שיכנו או יקללנו. התם ביחוד אבל לרבים לא והא דאמרין במסכת שבת (דף נה ע"א) לוכחינהו מר להני דבי ריש גלותא ואמר לא מקבלי מינאי ואמרין אפילו הכי לוכחינהו מר התם הוא שלא הוכיחם כלל אלא שהיה מכיר בהם שלא ישמעו ומשום דאולי ישמעו או משום שלא יזיה להם פתחון פה היה חייב להוכיח לפחות פעם אחת."

112 חידושי הריטב"א (יבמות דף סה ע"ב):

"כך מצוה לא לומר דבר שאינו נשמע. פירוש לרבים אבל לחבירו עד הכאה."

וחילוק זה של הנימוקי יוסף בין יחיד ורבים קשה להגמרא ביבמות האומר שלא לומר דבר שלא נשמע מביא פסוק של "אל תוכח לין" וגו' המדבר בלשון יחיד. וראיתי בקובץ שיעורים (ביצה אות סו דף ל ע"ב) שמביא שתי דעות אם הכלל הזה שייך ליחיד [והבין שהמשנה ברורה אוהו ככה גם כן – שיש שתי דעות] והסביר שלדעת היראים, ההגדרה של דבר שאינו נשמע, היא לאחר שכבר קיים מצות תוכחה עד הכאה או קללה. [ועד אז, אפילו ברור לנו שלא ישמע לא פטור אלא מדין ערבות שכל ישראל

The implications of the answer of the *Nemukei Yosef* with respect to an individual are significant. True, if one has failed in one's reproof, it is not sufficient to reprove the same way repeatedly—one has to be creative about finding a different way of communicating the message that is more likely to be effective.¹¹³ Therefore, one could not easily exempt oneself prior to the sinner getting angry. Unless the transgressor becomes incensed, the reprover could never be certain that the sinner will not take his *tochachah* to heart.

Since the halachah is like the position of the *Nemukei Yosef*,¹¹⁴ even if one is certain that the sinner is not going to accept the *tochachah*, one is obliged to continue the reproof until the point that he is angered. This is true even if our assessment is that he will get angry with us and even though the repeated reproof may jeopardize the relationship with him. Remember, we are talking about someone who is a deliberate sinner. Even though our assessment is that he is not going to listen to our reproof, the halachah determines that we may be wrong and they might just listen.¹¹⁵ However, since in any case, they are deliberate violators, there is no downside to continuing the reproof from that perspective.

The *Sefer Chasidim*, however, limits this law significantly. According to him, this law—that we are required to deliver ineffective reproof even to the point where the person might get angry with us (but will not come to hate us)—applies only to a friend or relative.¹¹⁶ The *Bi'ur*

ערכים זה לזה, אבל לא מדין תוכחה]. ועלה לליבי להגיד בדוחק שהנימוקי יוסף גם כן אוחז בשיטה זו אלא שמוסיף שברבים אינו כן אלא פטור מיד היכא שידוע שלא ישמעו.

113 שו"ת מהר"ם שיק (סימן שג):

"בכל פעם בריצוי אחרת".

114 שולחן ערוך (אורח חיים סימן תרח סעיף ב):

"ואם יודע שאין דבריו נשמעין לא יאמר ברבים להוכיחן רק פעם אחת אבל לא ירבה בתוכחות מאחר שידוע שלא ישמעו אליו אבל ביחיד חייב להוכיחו עד שיכנו או יקללנו".

115 יערות דבש (חלק א עמוד נו):

"אם המוכיח יוכיח פעם בפעם מבלי הרף ודאי שהדברים יעשו פירות בשקידה תמידית".

116 ספר חסידים (סימן תיג):

"מי שידוע שלא יקבלו דבריו, אין להוכיח. ואשר אמרו עד נזיפה, מדבר כשהבן מוכיח את האב או האם את הבן או אחיו, כלומר עד היכן תוכחה כיצד דברים קשים יש לו לדבר עד שיוכחו או עד נזיפה או עד קללה, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. שידבר לו קשות כל כך, לפי שלבו גם בו ואוהבו, רק דברים קשים אינו יכול לסבול, משיכחו או נוף בו או מקלל שניח אותו מלהוכיחו. אבל אם היה איש אחר שאם יוכיחנו ישנאנו, ואם יתכוין להכעיסו יעשה רע, וגם ינקום עד שיבא לידי רע יותר, אין להוכיחו".

Halachah cites the *Magen Avraham* who rules this way. We are only required to reprove strangers when we think that it will be effective.¹¹⁷ Rebuking a stranger who is not receptive will likely cause him to hate his admonisher. One then transgresses *lifnei iver*. This is why the Gemara quotes the verse from *Mishlei*—“Lest he will come to hate you” (and you will have been the cause of that hatred).¹¹⁸ On the other hand, it is a mark of true friendship that we reprove those we love.¹¹⁹

An alternative explanation is given by the *Maharshah*. The *Maharshah* writes that there is a difference between someone who initially accepts the *tochachah* but nevertheless does not change his behavior, and someone who will not accept it at all. The obligation to reprove repeatedly was said on the first type of person, but there is no mitzvah to rebuke someone who never accepts the *tochachah* even on the first occasion.¹²⁰

In addition, we are exempt from the mitzvah of *tochachah* if it will cause us a monetary loss such as if the need to reprove a partner might endanger the partnership.¹²¹

117 ביאור הלכה (סימן תרח ד"ה חייב):

"חייב להוכיחו—ובספר חסידים סימן תיג כתב דוקא איש את אחיו שלבו גם בו אבל אם היה איש אחר שאם יוכיחנו ישנאנו וינקום ממנו אין להוכיחו [מגן אברהם בשמו]".

118 מהרש"א (יבמות דף סה ע"ב):

"עמיתך במצוות שמקבל תוכחה ובהיפך שאינו מקבל תוכחה".

אדרת אליהו (פרשת קדושים יז):

"את עמיתך לעם שאתך במצוות ולא לרשע שישנאך שנאמר אל תוכח לין פן ישנאך".

119 הרב רפאל שפירא, בהספדו שהובא בעובדות והנהגות לבית בריסק (חלק ב עמוד שפה):

"ואולי כאן המקום לברר טעות העולם בענין תוכחה, ואהבת ישראל. העולם סובר שאחד סותר את השני. אבל בחז"ל מבואר דהם חדא כדאיתא במדרש רבה פרשת וירא פרק נד: 'כל אהבה שאין עמה תוכחה אינה אהבה'. הרי דאדרבה האהבה האמיתית מביאה לידי תוכחה".

120 ילקוט לקח טוב (קדושים יט, יז):

"בשם שו"ת רבי שלמה לוריא כתב כי קיים חילוק בין מקבל תוכחה ואחר כך אינו מקיימה לבין מי שאינו מוכן לקבל תוכחה. המצוה להוכיח אפילו מאה פעמים נאמרה באדם שמקבל תוכחה אלא שאינו מקיימה. ממנו אין להרפות אלא יש להמשיך להוכיחו. אבל מי שאינו מוכן לקבל תוכחה אפילו בפעם הראשונה, אין להוכיחו יותר".

121 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק ה סימן יג אות ד):

"אף להרמב"ם שפוסק עד הכאה כרב, מסתבר שאין עליו חיוב כשחושש שיצא מזה ביטול השותפות, כשהוא צריך להשותפות, שנמצא שהוא לו הפסד ממון. שבו לא פליגי, דהפסד ממון מסתבר שגרע לאינשי מחשש הכאה בעלמא בלא עשיית חבלה. דהפסד ממון הא נחשב נסיון, והוצרך קרא דבכל מאודך אף אחר שכתוב בכל נפשך, בשביל זה שממנו חביב עליו יותר מגופו, כדאמר רבי אליעזר בבבליא בברכות דף סא ע"ב. אבל על הכאות בעלמא לא הוצרך לקרא. ואף שלא נאמר קרא גם על הכאות גדולות דחבלה, אף שאמר רב אלמלי נגדו להנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא כדאיתא בכתובות דף לג ע"ב, והיה צריך להשמיענו שאסור לעבוד עבודה זרה אף כשמכין אותו הכאות גדולות ביותר, כדהביאו התוספות מרבי עקיבא דהיו מסרקין

7. עמיתך במצוות

Generally, the obligation of giving *tochachah* is only to those who are essentially mitzvah-observant. We are exempt from reproving a *mumar* or a Shabbos desecrator. This is because the verse states הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת (The *Tanna d'Bei Eliyahu* explains that the recipient must be “your friend in mitzvos”¹²²—i.e. that the mitzvah of *tochachah* applies only in respect to those who are similarly committed to the Torah in general, despite the fact that they may be currently transgressing some mitzvos.¹²³

This is because someone who is wicked will not accept reproof and will ultimately despise the admonisher.¹²⁴ However, most commentators understand that only a sinner who is rebelling against Hashem is not called עמיתך in this regard.¹²⁵ According to the *Bi'ur Halachah*, the

אותו במסרקות ברזל, הוא משום דגם זה הוא בכלל בכל נפשך. אבל אם לא היה כתוב בכל מאודך, היינו מחלקין, דבכל נפשך אף שהוא נאמר סתם, הוא דווקא שלא ביסורין גדולים, כהא דהיינו ממעטין ממון למי שהוא חביב לו יותר, דהא וודאי אינו חביב לו יותר מלסבול יסורין גדולים. וכיוון שנכתב בכל מאודך, שאף למי שחביב עליו ממונו יותר מגופו, אסור לעבור, אין לדחוק בקרא דכל נפשך. אלא שהוא כפשוטו, שאף בכל אופן נטילת נפשו אף ביסורין גדולים, נמי אסור לעבור על איסור עבודה זרה. שלכן כיוון שבשביל חשש הכאה בעלמא פטור מלהוכיח, אף לרב שפסק הרמב"ם כוותיה, כל שכן שפטור מלהוכיח כשיש לו לחשוש להפסד ממונו. ועיין במחצית השקל סימן תרח סעיף קטן ג בשם מהר"י שמשמע שלכאן עלמא אף להסוברים עד הכאה, אין חייב להוציא ממונו, והוא לכאורה כדכתבתי".

122 תנא דבי אליהו רבה (פרק יח):

"יכול אפילו אם אתה יודע שהוא רשע ושונאך אף על פי כן אתה חייב להוכיח אותו תלמוד לומר הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עמיתך לעמיתך שהוא אוהבך ושהוא עמך בתורה ומצוות אתה חייב להוכיח אותו אבל לרשע שהוא שונאך אין אתה חייב להוכיח אותו וגם אי אתה רשאי להוכיח אותו שנאמר (משלי ט) יוסר לץ לוקח לו קלון ומוכיח לרשע מוטו אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאחבך".

123 ביאור הלכה (סימן תרח ד"ה אבל):

"ודע דמסתברא דמה שפסק הרמ"א דבדבר המפורש בתורה חייב למחות דוקא שהוא באקראי אבל אלו הפורקי עול לגמרי כגון מחלל שבת בפרהסיא או אוכל נבילות להכעיס כבר יצא מכלל עמיתך ואינו מחויב להוכיחו וכן איתא בתנא דאליהו רבה פרק יח הוכח תוכיח את עמיתך ועמיתך שהוא אוהבך ושהוא עמך בתורה ומצוות אתה חייב להוכיח אותו אבל לרשע שהוא שונאך אין אתה חייב להוכיח אותו והעתיק זה הגר"א בקיצור באדרת אליהו עיין שם ולענין אוכל נבילות לתיאבון או מחלל שבת שלא בפרהסיא יש לעיין בדבר".

עיין בקובץ שיעורים (ביצה אות סו דף ל ע"א) שדן דעל אותן שיצאו מכלל עמיתך עם אכתי איתנהו בכלל ערבות או לא.

124 מהרש"א (יבמות דף סה ע"ב):

"עמיתך במצוות שמקבל תוכחה ובהיפך שאינו מקבל תוכחה".

אדרת אליהו (פרשת קדושים יז):

"את עמיתך לעם שאתך במצוות ולא לרשע שישנאך שנאמר אל תוכח לץ פן ישנאך".

125 מנחת חינוך (מצוה רלט):

"ולכאורה אם אוכל נבילות להכעיס ומחלל שבת ועכו"ם שמבואר גבי אבידה ובשאר דוכתא דאינו בכלל אחיו עיין במסכת עבודה זרה אפשר דאין חיוב להוכיחו גם כן דאינו בכלל רעהו אך מכל מקום נראה לי דאם ספק אעליו דאפשר דיקבל ממנו חייב להוכיחו דיהזור למוטב ויהיה בכלל אח כנ"ל".

verse is exempting us from admonishing one who was brought up to observe Shabbos and is now openly violating it, or one who was taught about Hashem and His Torah and now chooses to do a transgression as an act of defiance or rebellion against Hashem.¹²⁶ Reproving such a person may lead him to rebel even more.¹²⁷ Nor does one have an obligation of *arvus* towards such an individual.¹²⁸

We have stated that the reason for this exemption of *tochachah* toward these people is that we are certain that the admonishment will not only be ineffective, but will lead to the reprovved person hating or mocking his admonisher. However, if there was a chance that reproving such a person would be effective, one would be obligated to do so.¹²⁹

אף על פי שמזהרם שיק' (שו"ת אורח חיים סימן שג ד"ה אמנם) כתב שלפי המיעוט של "עמיתך במצוות" אין מקור שאפילו לסתם רשעים חייב להוכיח כי גם הם נתמעטו על ידי המילים "עמיתך במצוות", מכל מקום כל המפרשים סתמו לכלול רשע בהחייב להוכיחם [חוץ מהדגול מרבבה (יורה דעה סימן קנא א) שהוא דעת יחידה].

ביאור הלכה (אורח חיים סימן תרח ד"ה אבל): 126

"ודע דמסתברא דמה שפסק הרמ"א דבדבר מפורש בתורה חייב למוחות דווקא שהוא באקראי אבל אלו הפורקי עול לגמרי כגון מחלל שבת בפרהסיא או אוכל נבילות להכעיס כבר יצא מכלל עמיתך ואינו מחויב להוכיחו וכן איתא בתנא דבי אליהו..."

ערוך השלחן (אורח חיים סימן קנו סעיף ט): 127

"וכל שכן עתה שבעונותינו הרבים נתרכה האפקורסות ואין שייך כלל תוכחה ואין להתווכח עם פוקר ישראל דפקר טפי כמאמרם ז"ל בסנהדרין דף לח".

שו"ת אבני נזר (יורה דעה סימן קכו): 128

"וכיון שברור לו שלא ישמע ובין כך ובין כך יעבור ליכא משום ערבות ועל כן אסור לו להוכיח שמרבה עליו עונשו".

מנחת חינוך (מצוה רלט): 129

"ולכאורה אם אוכל נבלות להכעיס ומוחלל שבת ועכו"ם שמבואר גבי אבידה ובשאר דוכתא דאינו בכלל אחיו עיין במסכת עבודה זרה אפשר דאין חיוב להוכיחו גם כן דאינו בכלל רעהו אך מכל מקום נראה לי דאם ספק אצלו דאפשר דיקבל ממנו חייב להוכיחו דיתזור למוטב ויהיה בכלל אחי כנ"ל".

ולדעת רב אלחנן וסרמן הדבר תלוי במחלוקת ראשונים.

קובץ שיעורים (כיצד דף ל ע"א סימן סו):

"מוטב שיהיו שונגין ואל יהיו מזידין, והיינו היכא שידוע בודאי שלא ישמעו לנו, ובמשנה ברורה סימן רח הביא בזה שתי שיטות, שיטת ספר יראים, דאפילו ברור לנו שלא ישמע לא נפטר אלא מדין ערבות שכל ישראל ערבים זה לזה, אבל אכתי חייב במצות הוכח תוכיח עד הכאה או נזיפה, וצריך לומר לשיטה זו, דהא דמצוה שלא לאמר דבר שאינו נשמע, היינו לאחר שכבר קיים מצות תוכחה עד הכאה או קללה, אבל כל זמן שעדיין לא הגיע לשיעור זה, אכתי רמאי עליו מצות תוכחה, ויש חולקין, דהיכא דברור לו שלא ישמעו, פטור ממצות תוכחה, והשיעור המבואר בנמרא עד הכאה וכו' מיירי באופן שאינו ידוע, ואפשר שישמעו לו, ובתנא דבי אליהו איתא, דעל אותן שיצאו מכלל עמיתך ליכא מצות תוכחה, אם כן דינן כעכו"ם, שאין חייבין להפרישו מאיסורא אלא רק שלא להכשילו, ויש להסתפק, דאפשר, דאכתי איתנהו בכלל ערבות ומי שיש בידו למוחות בהן נתפס בעוונם, משום דין ערבות, אף דליכא מצות תוכחה, אלא דהתינו לשיטת ספר יראים, דמצות תוכחה וערבות הן שני דינין חלוקין, יש לומר דנפקא מינה, היכא שברור שלא ישמעו דבכי האי גוונא ליכא משום ערבות, ואכתי איכא מצות תוכחה, אבל במי שיצא מכלל עמיתך נפטר גם ממצות תוכחה, בזה יש לומר, דהיכא דאפשר שישמע אף דליכא מצות תוכחה משום דאינו בכלל עמיתך אבל מכל מקום צריך למוחות משום ערבות, אבל להסוברין, דפטור גם ממצות תוכחה אם ברור שלא ישמע, על כן צריך לומר דמיירי, באופן שאפשר שישמע, ומכל מקום במי שאינו בכלל עמיתך פטור מלהוכיחו, וקשה, דאכתי יתחייב להפרישו מטעמא

8. *The Limits of Tochachah to a Group*

As we stated, when the Gemara in *Yevamos* declares that it is a mitzvah to abstain from reproving when it will not be heeded, it is referring to reproving the public or a group of people. The *Nemukei Yosef* adds that we have to reprove such a group of people at least once.

The source that one should reprove them at least once comes from the Gemara in *Shabbos*:

"Why does my master not reprove those who are from the family of the leader of the exile?"

He answered, "They will not respond to my reproof."

*To which the first responded, "Even though he does not accept, you should reprove him."*¹³⁰

The Gemara states that even though one thinks that a transgressor will not accept reproof, one should nevertheless try. The *Nemukei Yosef* and the *Ritva* understand that the Gemara is talking about giving *tochachah* to a community and not an individual. In order that this Gemara should not contradict the Gemara in *Yevamos*, they explain that the Gemara is conveying that one cannot be certain that a group will not accept one's reproof so long as one has not tried at least once.¹³¹

דערבות, ועל כן מוכח דבאותן שאינן בכלל עמיתך ליכא בהו גם דין ערבות, אם כן מי שיצא במצוה אינו יכול להוציאן כדין מי שיצא מוציא, כיון דליכא עליהו ערבות.

שבת (דף נה ע"א):

"לוחכיהו מר להני דבי ריש גלותא אמר ליה לא מקבלי מינאי אמר ליה אף על גב דלא מקבלי לוחכיהו מר."

ריטב"א (יבמות דף סה ע"ב):

"והא דאמרינן בפרק במה בהמה יוצאה לוחכיהו מר להני דבי ריש גלותא [וכו']...התם כשלא הוכיחם כלל אלא שמכיר בהם שלא ישמעו, כי אולי ישמעו ועוד שלא יהא להם פתחון פה, אבל אחר שהוכיחם פעם אחת ולא שמעו ומכיר בהם שלא ישמעו עוד, מצוה שלא לומר להם כלום."

וכן כתב בבאור הגר"א (על השולחן ערוך אורח חיים סימן תרח ד"ה מאחר שיודע) שהמקור לדין זה מהגמרא בשבת.

ויש להעיר שגם הנימוקי יוסף וגם הריטב"א הוסיפו טעם שני של "שלא יהיה להם פתחון פה" אף על פי שטעם הראשון לבד "אולי ישמעו" נזכר בגמרא—שם בגמרא הלשון "לפניהם מי גלוי" שלא ישמעו.

אמנם ספר יראים (סימן רנג) כתב דפירוש הגמרא הוא שכשברור שלא יקבל המוכח תוכחה אז פטור המוכיח מעונש אם לא יוכיחו אבל ממעשה דתוכחה לא מופטרי. אבל אין זו דעת שאר הראשונים עיין לדוגמא בתוספות (שבת דף נה ע"א ד"ה אף על גב) וזה לשונו: "היינו היכא דספקי אי מקבלי".

ובשולחן ערוך הרב (סימן תרח סעיף ה) כתב שהחילוק בין להוכיחו ביחיד בין להוכיחו ברבים. וכן משמע מלשון הרמ"א שכתב בסימן תרח סעיף ב: "ואם יודע שאין דבריו נשמעין, לא יאמר ברבים להוכיחו, רק פעם אחת, אבל לא ירבה בתוכחות מאחר

Perhaps the reason that we are obliged to reprove a non-receptive group only once (whereas for an individual we have to continue until he is enraged) is because it is much harder to convince a whole community or group of people than it is to reprove an individual, especially when they know that they are transgressing.¹³² Congregations that chronically speak *lashon hora* or talk during prayers illustrate this. Rarely do whole groups turn around and correct their ways all at once. A few courageous individuals have to overcome group pressures and begin the process. Often, a mutual cynicism toward those who are “doing it right” exists.

Yet, the halachah remains optimistic about people’s ability to change. Therefore, those who are in a position to do so, are required to reprove a whole community or a group of people at least once, even where they are sure that they will not listen.¹³³ There is always a chance that one simply erred in one’s evaluation and that the community is, in fact, more receptive than previously assumed. Since they have free will, perhaps they will respond after all.¹³⁴ Sometimes, one merits a special Divine assistance, striking an unexpected, responsive chord.

There are additional reasons for reproving one time that are unrelated to the expectation for change. The sinners should not have an excuse to say, “Oh, we didn’t know that it was forbidden” or that they were never

שיודע שלא ישמעו אליו; אבל ביחיד חייב להוכיחו עד שיכנו או יקללנו”. אבל לא כן הבינו אותו כל הפוסקים הבאים אחריו. ועל זה חולק בעל האבני נור.

שו”ת אבני נור (יורה דעה סימן תסא אות ג):

”אך לא משמע כן דאם כן מה הקשה משבת (דף נה ע”א) דאמר ליה ר’ זירא לר’ סימון לוכחניהו מר להני דבי ריש גלותא. הלא אפשר שיוכיח כל יחיד בפני עצמו. ובריטב”א (יבמות שם) מקור הדין מפורש להיפוך. וזה לשונו כך מצוה שלא לומר דבר שלא נשמע פירוש לרבים אבל לחבירו עד הכאה. הנה מפורש שאין חילוק בין לומר ביחיד או ברבים רק החילוק אם להוכיח ליחיד או לרבים”.

132 תורה תמימה (ויקרא יט, יז):

”וכתב הר”ן ביבמות סוף פרק ה, דשיעור זה הוא רק ביחיד, אבל בצבור אם יודע שלא ישמעו יוכיחם פעם אחת ותו לא, יעניין שם. ונראה הטעם בזה, משום דבצבור מחזיקים החוטאים זה את זה ואם אינם שומעים פעם אחת שוב לא ישמעו, וקיימא לן כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע”.

133 משנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן ט):

”רק פעם אחת אולי ישמעו או כדי שלא יהיה להם פתחון פה ומכאן ואילך כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע”.

134 שו”ת אבני נור (יורה דעה סימן תסא):

”כן מסתבר שלא נכתב טעם המצוה בתורה בשביל שישוּב מדרך. ועוד דאף שברור לו שלא ישמע מכל מקום יש בחירה ואפשר שיתיישב וישמע לתוכחתו ועל כן שם תוכחה עליו”.

given a chance to do *teshuvah*.¹³⁵ Additionally, it may be that the obligation of *arvus* also requires one to reprove the community at least once.¹³⁶

The principle that *tochachah* that will not be heeded should not be delivered then applies to a community (and not to an individual), and applies after the first reproof.¹³⁷

Presumably, as long as one can deal with two or more people on an individual or semi-individual basis, they do not constitute a community.¹³⁸

9. Ineffective *Tochachah*—Do You Get a *Mitzvah* if You Don't Succeed?

A number of authorities maintain that a necessary component of *tochachah* is the willingness of the recipient to accept the *tochachah*.¹³⁹ This makes sense. It would seem obvious that the purpose of *tochachah*

135 משנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן ט):

"או כדי שלא יהיה להם פתחון פה."

136 שולחן ערוך הרב (אורח חיים סימן תרח סעיף ה):

"אבל דבר שאיסורו מפורש בתורה אף על פי שידוע לנו שהחוטא הזה לא יקבל ממנו אף אם נודיע לו האיסור אף על פי כן צריך למחות בידו לפי שכל ישראל ערביין זה בזה ועל ידי שמוחה בידו הוא מוציא את עצמו מהערכות."

137 ערוך השלחן (אורח חיים סימן תרח סעיפים ו וז):

"ואפילו בדרבנן אם יש ספק שמא ישמעו—מחוייב להודיעם ולמחות בידן. ואם מודיעם ומוחה, ואינם שומעים—ישתוק, ומוטב שיהיו שוגגים. וזהו בדבר שאינו מפורש בתורה להדיא. אבל בדבר המפורש בתורה, אפילו יודע וודאי שלא ישמעו—או שמיחה פעם אחת ולא שמעו כיון שהם שוגגים, שאין רצונם לעבור במזיד אלא שנשתבשו לומר שדבר זה מותר, ודבר זה מפורש בתורה—מחוייב לומר ולייסרם כמה פעמים, ולהראותם שזה מפורש לאיסור בתורה. וקרוב שיצייתו לו, כיון שהם שוגגים. אך אחר כך, כשמיחה כמה פעמים ולא פעל מאומה—ישתוק."

וכל זה הוא בשוגגין. אבל אם עוברין במזיד—ובזה לא שייך להודיעם שאסור, שהרי יודעים בעצמם אלא שבמזיד עוברים על זה—אמרו בגמרא בסוף פרק דיבמות כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שלא נשמע. וחד אמר שחובה שלא לומר, שנאמר: 'אל תוכח לך, פן ישנאך'."

והקשה הנימוקי יוסף: הא יש מצות 'הוכח תוכיח', דעיקרו הוא במזיד? ותירץ דוודאי פעם אחד חייב להוכיח, ואולי ישמעו. ואף אם ברור לו שלא ישמעו, מכל מקום כדי שלא יהא להם פתחון פה—מחוייב להוכיח ברבים פעם אחת, ולא יותר."

ולפי זה מזה שאמרו שם ד'מצוה' שלא לומר, או 'חובה'—זהו על יותר מפעם אחת, וזהו ברבים. אבל ליחיד כתיב 'הוכח תוכיח' אפילו מאה פעמים."

138 כנוכר לעיל, אבל לא ראיתי מי שהגדיר מה נקרא יחיד ומה נקרא ציבור בנוגע להלכה זו.

139 שער הציון (סימן תרח):

"דעת הסמ"ג והמאירי דהויא שברור לו שלא יקבלו אינו מחויב להוכיח כלל אף במזיד ונהי דהרמ"א נקיט לדינא כאידך פוסקים דמחויב להוכיחו אף בזה מכל מקום די לנו להחמיר להוכיח עד שינוף כדעת רבי יוחנן בגמרא דהוכחה די עד שינוף."

וכן כתב המלבי"ם (ויקרא יט, יז):

"ולפי זה יש בתנאי התוכחה ג' דברים, א', שיהיה המוכיח נקי מחטא, ב', שיהיה המוכיח מוכן לקבל תוכחה, ושניהם נכללים במלת עמיתך, שהוא אתו ושווה לו בתורה ובמצות. ג', בסדר התוכחה ואיכותה שלא יביישו כמו שכתוב 'ולא תשא עליו חטא' (ויקרא יט, יז)."

ומשמע בלי זה אין מצוה על המוכיח בכלל. [ולא מסתבר להגיד דמכל מקום הוי מצוה קיומית.]

is to get someone to mend his or her ways. We will see in this section that not all opinions agree with this statement.

The *Rambam* writes that the purpose of *tochachah* is to cause the transgressor to improve his ways¹⁴⁰ and to curtail his sins via the words of *tochachah*.¹⁴¹ If this were indeed the definition of *tochachah* according to the *Rambam*, it would explain why one is exempt from delivering ineffective *tochachah*.¹⁴² The *Chinuch* also states that *tochachah* that will not be heeded should not be delivered—seemingly even to an individual sinner.¹⁴³ Apparently, he agrees with the logic of the *Rambam* as to the purpose of the mitzvah.¹⁴⁴ As such, it is an interpersonal obligation and this is why it appears in *Parashas Kedoshim* together with other core interpersonal mitzvos—not to hate, to love, not to take revenge, etc.

Similarly, according to the *Sefer Chasidim*, we are only required to deliver ineffective reproof to a friend or relative—someone who is reasonably guaranteed not to hate the reprover, even if he gets angry with him.¹⁴⁵ The *Bi'ur Halachah* cites the *Magen Avraham* who rules this way. We are only required to reprove strangers when we think that it will be effective.¹⁴⁶

140 רמב"ם (הלכות דעות פרק ו הלכה ז):

"מצוה להחזירו למוטב".

141 ספר המצוות (מצוות עשה רה):

"למנוע אותו במאמר התוכחה".

142 מי קמא על הסמ"ג (מצוות עשה יא):

"ומשמע שזה גדר התוכחה".

143 ספר החינוך (מצוה רלט):

"ומכל מקום אמרו זכרונם לברכה (שם) גם כן שאם יראה המוכיח שאין בדברי תוכחותיו שום תועלת נמצא, מתוך גודל רשע החוטא, או שהוא איש אלם ורשע ביותר ומתירא ממנו שלא יעמוד עליו ויהרגו, שאינו חייב במצוה זו באיש כזה. וזהו אומרים זכרונם לברכה (יבמות דף סה ע"ב) כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה לשתוק במקום שאין הדבר נשמע, לפי שיהיה בענין קלון למוכיח ולא תועלת לאשר הוכח".

144 וכן משמע מרש"י (יבמות דף סה ע"ב ד"ה לומר דבר הנשמע):

"דכתיב הוכח תוכיח, להוכיח מי שמקבל הימנו".

145 ספר חסידים (סימן תיג):

"מי שיודע שלא יקבלו דבריו, אין להוכיח. ואשר אמרו עד נזיפה, מדבר כשהבן מוכיח את האב או האם את הבן או אחיו, כלומר עד היכן תוכחה כיצד דברים קשים יש לו לדבר, עד שיכח או עד נזיפה או עד קללה, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. שידבר לו קשות כל כך, לפי שלבו גם בו ואוהבו, רק דברים קשים אינו יכול לסבול, משיכחו או נוף בו או מקלל שניח אותו מלהוכיחו. אבל אם היה איש אחר שאם יוכיחנו ישנאנו, ואם יתכוין להכעיסו יעשה רע, וגם ינקום עד שיבא לידי רע יותר, אין להוכיחו".

146 ביאור הלכה (סימן תרח ד"ה חייב):

"חייב להוכיחו—ובספר חסידים סימן תיג כתב דוקא איש את אחיו שלבו גם בו אבל אם היה איש אחר שאם יוכיחנו ישנאנו וינקום ממנו אין להוכיחו".

Rebuking a stranger will likely cause him to hate his admonisher. The rebuker would then transgress *lifnei iver*. This is why the Gemara quotes the verse from *Mishlei*, "Lest he will come to hate you" (and you will have been the cause of that hatred).¹⁴⁷ On the other hand, it is a mark of true friendship that we reprove those we love.¹⁴⁸

The *Maharshal* writes that there is a difference between someone who initially accepts the *tochachah* but nevertheless does not change his behavior, and someone who will not accept it at all. The obligation to reprove repeatedly was said on the first type of person, but there is no mitzvah to rebuke someone who never accepts the *tochachah* even on the first occasion.¹⁴⁹

All of the previous positions apparently maintain that there is no point in delivering ineffective *tochachah*. However, this is not how we rule.¹⁵⁰

The *Shulchan Aruch* paskens like the position of the *Nemukey Yosef* that one has to reprove any individual even where we are sure that he is not going to take it to heart.¹⁵¹ This reframes the definition of the

שער הציון (סימן תרח סעיף קטן יג):

"ונראה דיש לסמוך על זה דבלאו הכי דעת הסמ"ג והמאירי דהיכא שברור לו שלא יקבלו אינו מחויב להוכיח כלל אף במזיד ונהי דהרמ"א נקיט לדינא כאידך פוסקים דמחויב להוכיחו אף בזה מכל מקום די לנו להחמיר להוכיח עד שינוף כדעת רבי יוחנן בגמרא דהוכחה די עד שינוף".

מהרש"א (יבמות דף סה ע"ב):

"עמיתך במצוות שמקבל תוכחה ובהיפך שאינו מקבל תוכחה".

אדרת אליהו (פרשת קדושים יז):

"את עמיתך לעם שאתך במצוות ולא לרשע שישנאך שנאמר אל תוכח לין פן ישנאך".

הרב רפאל שפירא, בהספדו שהובא בעובדות והנהגות לבית בריסק (חלק ב עמוד שפה):

"ואולי כאן המקום לברר טעות העולם בענין תוכחה ואהבת ישראל. דהעולם סובר שאחד סותר את השני. אבל בחז"ל מבואר דהם חדא כדאיתא במדרש רבה פרשת וירא פרק נד: 'כל אהבה שאין עמה תוכחה אינה אהבה'. הרי דאדרבה האהבה האמיתית מביאה לידי תוכחה".

ילקוט לקח טוב (קדושים יט, יז):

"בשם שו"ת רבי שלמה לוריא כתב כי קיים חילוק בין מקבל תוכחה ואחר כך אינו מקיימה לבין מי שאינו מוכן לקבל תוכחה. המצוה להוכיח אפילו מאה פעמים נאמרה באדם שמקבל תוכחה אלא שאינו מקיימה. ממנו אין להרפות אלא יש להמשיך להוכיחו. אבל מי שאינו מוכן לקבל תוכחה אפילו בפעם הראשונה, אין להוכיחו יותר".

שער הציון (סימן תרח סעיף קטן יג):

"ונראה דיש לסמוך על זה דבלאו הכי דעת הסמ"ג והמאירי דהיכא שברור לו שלא יקבלו אינו מחויב להוכיח כלל אף במזיד ונהי דהרמ"א נקיט לדינא כאידך פוסקים דמחויב להוכיחו אף בזה מכל מקום די לנו להחמיר להוכיח עד שינוף כדעת רבי יוחנן בגמרא דהוכחה די עד שינוף".

רמ"א (אורח חיים סימן תרח סעיף ב בסוף):

"ואם יודע שאין דבריו נשמעין, לא יאמר ברבים להוכיחו, רק פעם אחת, אבל לא ירבה בתוכחות מאחר שיודע שלא ישמעו אליו; אבל ביחיד חייב להוכיחו עד שיכנו או יקללנו. (ר"ן סוף פרק הבא על יבמותו)".

mitzvah. Accordingly, one does not have to anticipate success to be obligated in *tochachah*.

What about fulfilling the mitzvah?¹⁵² Does the act of delivering *tochachah* alone constitute fulfillment of the mitzvah irrespective of the results (i.e., whether the sinner listens or not), or does the transgressor have to accept the *tochachah* in order for one to have fulfilled the mitzvah?¹⁵³ If the former, then every time that one reproves a person, one has a separate mitzvah. If the latter, then one has only achieved a single mitzvah at the end, if and when one is successful in implementing improvement in the behavior of the transgressor.

This approach is conveyed most clearly in the words of the *Yerei'im*. The *Yerei'im* writes that in the case when you are certain that the sinner will not heed your *tochachah*, you are exempt from being punished for not reproving, but you are not exempt from reproving per se. For the rule is whoever could have reproved and did not do so, is culpable for that sin.¹⁵⁴ The fact that continuous *tochachah* may make it worse for the transgressor—since he is repeatedly ignoring your *tochachah*—is not a reason to desist from delivering *tochachah*.¹⁵⁵

152 והנה אם כל מהות התוכחה הוא שהמוכח יקבל את התוכחה, אז כשהוא מסרב מלקבל את התוכחה, אז המוכיח הוא בגדר אנוס בקיום מצוותו. [ומכל מקום צריך לחזור ולהוכיח וכפי שהסברנו במקום אחר.] ומאידך, אם תוכחה היא מצוה על המוכיח להוכיח ועל ידי זה מקיים מצוותו בין אם המוכח מקבל תוכחתו או לא, אז עדיין צריך לחזור ולהוכיח עד שהמוכח יקבל תוכחתו ומכל מקום על כל פעם ופעם יש לו מצוה נפרדת.

153 ואף על פי שלמוכיח אין שליטה על התוצאות, היינו שהמוכח יקח מוסר ויחזור מדרכו הרעה, מכל מקום מצוה הרבה מצוות כעין זה וכגון פרו ורבו שאין זה בשליטת האדם אם על ידי מעשיו תוליד אשתו ילדים ואם יהיה בן או בת ומכל מקום אינו מקיים המצוה עד שמוליד בן ובת. ובאמת כל מצוה בין אדם לחבירו הוא כך שאם ירצה לתת צדקה אבל העני מסרב מלקבל אינו קיים המצוה. עיין בגמרא (יבמות דף סה ע"ב) שלומדת מן הפסוק אל תוכח לין פן ישנאך (משלי ט) שיש גבול למצוות תוכחה. ולולי הפסוק הזה אמינא שחייב להמשיך להוכיח בלי גבול אפילו אם אין שום סיכוי שיקשיב לו המוכח. ולולי גילוי הפסוק היה ברור שאין התוצאות של התוכחה חלק מעצם החיוב. ואפילו אחרי גילוי הפסוק יש לומר דלא השתנה מהות המצוה על ידי זה אלא שהתורה קבע קץ והגבלה להשתדלות שלו. או אפשר לומר דחידוש הקרא דתוכחה שהחיוב של תוכחה רק חל כשיהיה תוצאות מזה היינו שיקבל המוכח את התוכחה. [אמנם זה רק להדעה ביבמות שם שסובר שכשלא יתקבל התוכחה, אז אסור להוכיח. אבל לפי הדעה ביבמות שם שבבי האי גוונא אינו אסור להוכיח אלא רק שיש מצוה לא להוכיח, לא צריכים ללמוד הדין מהפסוק, אלא מסברא לבד ידענו שהיכא שאין המוכח מקבל את התוכחה, אין המצוה שייכת. יוצא דלשתי הדעות אין צורך לפסוק מיוחד לפטרו מהחיוב של תוכחה כשאין סיכוי שהמוכח ישמע לו. רק שלדעה שניה, בנוסף להפטור מהמצוה יש גם כן איסור להוכיח.]

154 ספר יראים (סימן רכג):

"והא דאמרינן בשבת (דף לו ע"ב)...משמע שאם היו גלוי להם [שלא יקבלו תוכחה] היו פטורין...התם מעונש מיפטרי...אבל מעשה הדוכח תוכיח לא מיפטרי".

155 והסביר הסמ"ג (שם) שלדעת היראים, אף על פי שאפשר למנוע ממנו עוד עונשין (על ידי זה שמפסיק להוכיח לו כשנדמה להמוכיח שלא יקשיב לו), אינו חייב בכך אלא הלעיטוהו לרשע וימות.

In practice, as far as reproving an individual is concerned, there is no difference between the position of the *Yerei'im* and that of the aforementioned *Nemukei Yosef*.¹⁵⁶ Both agree that one has to continue to reprove even after it becomes clear that the reproof is ineffective. We have seen that the Acharonim rule that one must continue reproving an individual sinner way beyond the range in which the *tochachah* is likely to be effective.

According to this, *tochachah* is an action you have to do independent of the results. Therefore, according to all these Rishonim, a new definition of the purpose of *tochachah* emerges. The mitzvah is to stand up for the honor of Hashem.¹⁵⁷

Support for this idea can be found in the words of the Arizal:

*When one reproves a transgressor and the transgressor refuses to listen to him, one receives all the transgressor's goodness and the transgressor in turn receives the reverse of the righteous [reprover].*¹⁵⁸

Surely, the reprover who has failed in his *tochachah* would not earn this unless it was considered that he has at least fulfilled the mitzvah of *tochachah*, even though the sinner never responded to the *tochachah*.¹⁵⁹ This idea, that the mitzvah of *tochachah* is fulfilled independent of the results, appears to be the opinion of the *Magen Avraham* and the *Avnei Nezer*.¹⁶⁰

156 וכל הנפקא מינה בין היראים והנימוקי יוסף היינו בציבור, שלנימוקי יוסף אין להוכיח את הציבור בדבר שאינו נשמע על ידיהם [ומכל מקום חייב להוכיחם פעם אחת] ואילו לספר היראים אין הבדל בין היחיד והציבור.

157 הגהות הרב רפאל אהרן יפה'ן על הריטב"א (יבמות דף סה ע"ב עמודים תרנא ותרנב ע"ן 185 בהוצאת מוסד הרב קוק): "ולכאורה מדעת רבינו [הריטב"א] והג"י, והרמ"א חזונו דעצם מצות הוכח תוכיח נאמר רק להוכיח ליחיד, ובוה סברי דחויב תוכחה לאו דהוי רק דין להצלת חברו אלא דגדרו חויב על המוכיח למחות לכבוד שמים לעושה רשע על ידי תוכחה, ולכן סבירא ליה לרבינו דחייב להוכיח אפילו יודע שלא ישמע עד שיכנו".

158 פירוש הגר"א (משלי יג, ב) בשם האריז"ל: "אם אדם מוכיח לרשע והרשע אינו שומע לו הוא נוטל כל הטוב שברשע והרשע נוטל ההיפך שיש לצדיק".

159 אמנם קשה כי נח קבל את השכר של כל הדורות הקודמים אף על פי שלא הוכיחם כראוי. ואולי מה שהמשנה קוראת שבר ומה שהגר"א קורא טוב הוי שני דברים נפרדים.

160 כתב המגן אברהם (תרה, א) בשם הסמ"ק שהדיכא שהחוטא מזיד וברור אצל כולם שלא יקבל את התוכחה, או, אף על פי שבכי האי גוונא אין לו חלק בחטא של המוכח, מכל מקום חייב להמשיך להוכיחו עד נזיפה. וכן כתב גם האבני נור (שו"ת יורה דעה סימן תסא) דאפילו כשברור שהמוכח לא ישמע לו ובתנאי שהמוכח מזיד, אז חייב

The understanding that one must reprove irrespective of whether one is ultimately successful explains another important halachah. Nearly two thousand years ago, Rabi Elazar ben Azariah declared: "I would be astonished if there is anyone in this generation who knows how to reprove."¹⁶¹

The Chofetz Chaim and the Chazon Ish both rule this halachah with respect to our generation, i.e., that we do not know how to reprove.

If the mitzvah of *tochachah* requires one to achieve behavioral change on the part of the recipient of the reproof, does this then mean that we are exempt from doing the mitzvah? Certainly not. Even though the Chofetz Chaim and Chazon Ish cite this principle, they still clearly maintain that we are obligated in the mitzvah of *tochachah* in practice. Practically, the exemption for delivering ineffective *tochachah* is limited by a number of factors, as we will explain.

H. PRACTICAL PARAMETERS OF THE MITZVAH OF TOCHACHAH

We are generally required to give *tochachah* for any violation regardless of whether the perpetrator is a deliberate sinner or an unwitting transgressor.¹⁶² However, there are important distinctions between them.

להמשיך להוכיח דעשה דהוכח תוכיח מצוה ידידיה הוא, יציית חבריו או לא, אין אומרים לו חטא... וכן מסתבר שלא נכתב טעם המצוה בתורה בשביל שיישיב מדרכו ...

161 ערכין (דף טז ע"ב):

"תמיהני אם יש בדור הזה היודע להוכיח".

162 סמ"ק (מצוה קיב):

"להוכיח עמיתו דכתיב (ויקרא יט) הוכח תוכיח את עמיתך ודרשו רבותינו הרואה חבריו עובר על דברי תורה, או שוגג או מזיד, וספק אם יקבל תוכחתו אם לאו אפילו הכי חייב להוכיחו".

אבל יש אומרים שבאיסור בשוגג יש רק חיוב של ערבות.

שו"ת אבני נזר (יורה דעה סימן תסא):

"מבואר במגן אברהם (סימן תרח) ובהרב ז"ל בשולחן ערוך דבשוגג ליכא עשה דהוכח תוכיח... ודוקא בשוגג דליכא משום עשה דהוכח תוכיח [וכן משמע במגן אברהם (סימן תרח) וברב ז"ל מלאדי בשולחן ערוך שלו דבשוגג ליכא עשה] רק משום ערבות שמחוייב שחבירו גם כן יקיים המצוה ולא יעבור עבירות".

שו"ת בעל החכמה (חלק ג סימן כב סעיף קטן יד):

"ואני לא זכיתי לדעת איפה מבואר כן במגן אברהם".

1. *Deliberate Sinners*

Since the verse states **הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתְךָ**, the *Tanna d'Bei Eliyahu* states that a person is only obligated to reprove his "colleague in mitzvos," i.e., someone who is keeping mitzvos.¹⁶³ This is because someone who is wicked will not accept reproof and will ultimately despise the admonisher.¹⁶⁴ However, most commentators understand that only a sinner who is rebelling against Hashem is not called **עֲמִיתְךָ** in this regard.¹⁶⁵ According to the *Bi'ur Halachah*, the verse is exempting us from admonishing one who was brought up to observe Shabbos and is now openly violating it, or one who was taught about Hashem and His Torah and now chooses to do a transgression as an act of defiance or rebellion against Hashem.¹⁶⁶ Reproving such a person may lead him to rebel even more.¹⁶⁷ (Nor does one have an obligation of *arvus* toward such an individual.¹⁶⁸)

163 תנא דבי אליהו רבה (פרק יח):

"יכול אפילו אם אתה יודע שהוא רשע ושונאך אף על פי כן אתה חייב להוכיח אותו תלמוד לומר הוכח תוכיח את עמיתך לעמיתך שהוא אוהבך ושהוא עמך בתורה ומצוות אתה חייב להוכיח אותו אבל לרשע שהוא שונאך אין אתה חייב להוכיח אותו וגם אי אתה רשאי להוכיח אותו שנאמר (משלי ט) יוסר לץ לוקח לו קלון ומוכיח לרשע מומו אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך."

164 מהרש"א (יבמות דף סה ע"ב):

"עמיתך במצוות שמקבל תוכחה ובהיפך שאינו מקבל תוכחה."

אדרת אליהו (פרשת קדושים יז):

"את עמיתך לעם שאתך במצוות ולא לרשע שישנאך שנאמר אל תוכח לץ פן ישנאך."

165 מנחת חינוך (מצוה רלט):

"ולכאורה אם אוכל נבלות להכעיס ומחלל שבת ועכו"ם שמבואר גבי אבידה ובשאר דוכתא דאינו בכלל אחיו עיין במסכת עבודה זרה אפשר דאין חיוב להוכיחו גם כן דאינו בכלל רעהו אך מכל מקום נראה לי דאם ספק אצלו דאפשר דיקבל ממנו חיוב להוכיחו דיהזור למוטב ויהיה בכלל אח כנוצר לעיל."

אף על פי שמהר"ם שיק (שו"ת אורח חיים סימן שג ד"ה אמנם) כתב שלפי המיעוט של "עמיתך במצוות" אין מקור שאפילו לסתם רשעים חייב להוכיח כי גם הם נתמעטו על ידי המילים "עמיתך במצוות, מכל מקום כל המפרשים סתמו לכלול רשע בהחיוב להוכיחם [חוץ מהדגול מרבבה (יורה דעה סימן קנא א)].

166 ביאור הלכה (אורח חיים סימן תרח ד"ה אבל):

"ודע דמסתברא דמה שפסק הרמ"א בדבר מפורש בתורה חייב למחות דווקא שהוא באקראי אבל אלו הפרקי עול לגמרי כגון מחלל שבת בפרהסיא או אוכל נבילות להכעיס כבר יצא מכלל עמיתך ואינו מחויב להוכיחו וכן איתא בתנא דבי אליהו..."

167 ערוך השלחן (אורח חיים סימן קנו סעיף ט):

"וכל שכן עתה שבעונותינו הרבים נתרבה האפקורסות ואין שייך כלל תוכחה ואין להתוכח עם פוקר ישראל דפקר טפי כמאמרם ז"ל בסנהדרין דף לח."

168 שו"ת אבני נזר (יורה דעה סימן קכו):

"וכיון שברור לו שלא ישמע ובין כך ובין כך יעבור ליכא משום ערבות ועל כן אסור לו להוכיח שמרבה עליו עונש."

Since the reason for this exemption of *tochachah* toward these people is that we are usually certain that the admonishment will cause the reprovved person to hate his admonisher. In a situation where there is a chance that reproving such a person would be effective, one would be obligated to do so.¹⁶⁹ Usually, however, the obligation of giving *tochachah* is only to those who are essentially mitzvah-observant.¹⁷⁰

2. The Unwitting Transgressor (שוגג)

The discussion above dealt with the limits of *tochachah* to someone who was sinning deliberately. What if someone errs because he does not know the halachah? While there is a need to deliver *tochachah* to him,¹⁷¹ it is more limited.

169 עיין מנחת חינוך לעיל.

ולדעת הרב אלחנן וסרמן הדבר תלוי במחלוקת ראשונים.

קובץ שיעורים (ביצה דף ל ע"א סימן סו):

"מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, והיינו היכא שידוע בודאי שלא ישמעו לנו, ובמשנה ברורה סימן רח הביא בזה שתי שיטות, שיטת ספר יראים, דאפילו ברור לנו שלא ישמע לא נפטר אלא מדיון ערבות שכל ישראל ערבים זה לזה, אבל אכתי חייב במצות הוכח תוכיח עד הכאה או נויפה, וצריך לומר לשיטה זו, דהא דמצוה שלא לאמר דבר שאינו נשמע, היינו לאחר שכבר קיים מצות תוכחה עד הכאה או קללה, אבל כל זמן שעדיין לא הגיע לשיעור זה, אכתי רמאי עליו מצות תוכחה, ויש חולקין, דהיכא דברור לו שלא ישמעו, פטור ממצות תוכחה, והשיעור המבואר בגמרא עד הכאה וכו' מייירי באופן שאינו ידוע, ואפשר שישמעו לו, ובתנא דבי אליהו איתא, דעל אותן שיעצאו מכלל עמיתך ליכא מצות תוכחה, אם כן דינן כעכו"ם, שאין חייבין להפרישו מאיסורא אלא רק שלא להכשילו, ויש להסתפק, דאפשר, דאכתי איתנהו בכלל ערבות ומי שיש בידו למחות בהן נתפס בעוונם, משום דין ערבות, אף דליכא מצות תוכחה, אלא דהתינה לשיטת ספר יראים, דמצות תוכחה וערבות הן שני דינים חלוקין, יש לומר דנפקא מינה, היכא שברור שלא ישמעו דבכי האי גוונא ליכא משום ערבות, ואכתי איכא מצות תוכחה, אבל במי שיעצא מכלל עמיתך נפטר גם ממצות תוכחה, בזה יש לומר, דהיכא דאפשר שישמעו אף דליכא מצות תוכחה משום דאינו בכלל עמיתך אבל מכל מקום צריך למחות משום ערבות, אבל להסבירין, דפטור גם ממצות תוכחה אם ברור שלא ישמע, על כן צריך לומר דמייירי, באופן שאפשר שישמע, ומכל מקום במי שאינו בכלל עמיתך פטור מלהוכיחו, וקשה, דאכתי יתחייב להפרישו מטעמא דערבות, ועל כן מוכח דבאותן שאינן בכלל עמיתך ליכא בהו גם דין ערבות, אם כן מי שיעצא במצוה אינו יכול להוציאן כדין מי שיעצא מוציא, כיון דליכא עליהו ערבות".

170 ביאור הלכה (סימן תרח ד"ה אבל):

"ודע דמסתברא דמה שפסק הרמ"א דבדבר המפורש בתורה חייב למחות דוקא שהוא באקראי אבל אלו הפורקי עול לגמרי מנו מחלל שבת בפרהסיא או אוכל נבילות להכעיס כבר יצא מכלל עמיתך ואינו מחויב להוכיחו וכן איתא בתנא דאליהו רבה פרק יח הוכח תוכיח את עמיתך ועמיתך שהוא אוהבך ושהוא עמך בתורה ומצות אתה חייב להוכיח אותו אבל לרשע שהוא שונאך אין אתה חייב להוכיח אותו והעתק זה הגר"א בקיצור באדרת אליהו עיין שם ולענין אוכל נבילות לתיאבון או מחלל שבת שלא בפרהסיא יש לעיין בדברי".

171 שו"ת אבני נזר (יורה דעה סימן תסא):

"על כן דברי הגמרא דפרק הבא על יבמתו אפשר מייירי דוקא בעובר בשוגג דליכא משום הוכח תוכיח רק משום ערבות ובאינו נשמע ליכא חיוב ערבות. ועל כן לא הביא הרמב"ם דין דכשם שמצוה וכו' כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע בהחלוקת דעות דמייירי מעשה דהוכח תוכיח רק בהחלוקת שביתת עשור (פרק א הלכה ז)".

[ולפי דברי האבני נזר הנמוקת יוסף ביבמות דף סה ע"ב יטעון שהכלל של שלא לומר דבר שלא נשמע יהיה נוגע בין בשוגג בין במזיד ולכן מוכרח שיש לחלק באופן אחר, ואין כאן מקום להאריך].

In fact, inadvertent sinners should only be given *tochachah* when it is assumed that his *tochachah* will probably be effective. This is because Chazal declare that it is better that people remain unwitting transgressors than to cause them to become deliberate sinners by providing them with *tochachah* that they will not heed.¹⁷² For example, if a faulty practice has permeated the community, one can presume that they will not listen, as they simply will not believe that it is forbidden. In this case, it is wrong to give them *tochachah*.¹⁷³

172 ביצה (דף ל ע"א):

"א"ל רבא בר רב חנין לאבי תנן אין מטפחין ואין מספקין ואין מרקדן והאידנא דקא חזינן דעבדן הכי ולא אמרינן להו ולא מידי ולטעמין הא דאמר רבא לא ליתב איניש אפומא דלחיא דלמא מנגדר ליה חפץ ואתי לאתויי והא נשי דשקלן חצבייהו ואילן ויתבן אפומא דמבואה ולא אמרינן להו ולא מידי, אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין הכא נמי הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, והני מילי בדרבנן אבל בדאורייתא לא ולא היא לא שנא בדאורייתא ולא שנא בדרבנן לא אמרינן להו ולא מידי דהא תוספת יום הכיפורים דאורייתא הוא ואכלו ושתו עד שחשכה [והן אינם יודעים שמצוה להוסיף מחול אל הקודש – לשון הרמב"ם] ולא אמרינן להו ולא מידי [כדי שלא תבואו לעשות בודון – רמב"ם הלכות שביתת העשור פרק א הלכה ז]."

ועיין הנוסח שיש ברבינו חננאל. וסוגיא זו מובא גם כן בשבת (דף קמח ע"ב) וגם שם יש גירסאות שונות. עיין בתוספות רי"ד שם, בר"ן ובשיטה מקובצת בסוגיא דביצה דלפי גירסא האחת מסיק הגמרא שם דבדאורייתא תמיד מחינן וזה סותר הגירסא שלפנינו בביצה שמסיק שגם כן בדאורייתא לא מחינן וכדי ליישב הסוגיות תירצו שהגמרא בשבת שהיכים למחות איירי בדאורייתא שכתוב מפורש בתורה והגמרא בביצה שאפילו בדאורייתא אמרינן מוטב שיהיו שוגגין היינו בדאורייתא שאינו כתוב מפורש בתורה כגון תוספת יום הכפורים. וכן תירץ הרשב"א (שו"ת חלק א סימן שנ) והגר"א (אורח חיים סימן שסה סעיף קטן יב). וכן נקט הרא"ש (ביצה שם) להלכה בשם העיטור כמוכא ברמ"א (סימן תרח סעיף ב).

אמנם יש כמה ראשונים שלא אווזים בחילוק זה בין דבר שמפורש ודבר שלא מפורש בתורה והלא הם הר"ף (ביצה שם), האור זרוע, הסמ"ג (מצות עשה יא) והסמ"ק (סימן קיב), אבל חילוק זה מובא להלכה ברמ"א וכל הבאים אחריו.

ולמרדכי יש שיטה אחרת בסוגיא דביצה (ביצה רמז תרפט):

"הנח להו ישראל וכגון שהורגלו בכך [שהיו סבורין] שהוא מותר דכשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה על האדם שלא לומר דבר שאינו נשמע אבל אם הם שוגגים חייב להדריכם בדרך ישרה שמא ישמעו כיון שלא הורגלו מאבותיהם כך גם אם מזידים ועבדי איסורא חייב להוכיחם כדדרשין הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים".

הנה המרדכי הגביל הפטור של 'מוטב' רק למקרים של הורגלו בכך דרך אז שייך לחשוב שאין שום סיכוי לשכנע מישווא שהוא באמת טועה. אבל כל שאר מקרים שייך לשכנע אותו בסוף וצריך לחזור פעם אחר פעם. מכל מקום אין דעה זו להלכה.

רמב"ם (הלכות שביתת העשור פרק א הלכה ז):

"נשים שאוכלות ושותות עד שחשיכה והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקדש אין ממחין בידן שלא יבואו לעשות בודון שהרי אי אפשר שיהיה שוטר בבית כל אחד ואחד להזהיר נשיו והנח להן שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין וכן כל הדומה לזה".

ויש כמה דיוקים לדייק בלשון הרמב"ם הנזכר לעיל:

שלא הביא הלכה זו במקומו בהלכות תוכחה (היינו בהלכות דעות פרק ו) אלא בהלכות ערב יום הכפורים.

שהוסף לשון "שהרי אי אפשר שיהיה שוטר בבית כל אחד ואחד להזהיר נשיו" מה שלא ראינו בראשונים אחרים. ואין כאן מקום להאריך אבל מה שאמר "וכן כל הדומה לזה" כתב המגיד משנה שכונתו "בכל דבר שאינו מפורש בתורה והנח בו היתר ומסור לכל". וראיתי בעמוד הימיני (סימן י אות ד) שרצה להגיד שכונת הרמב"ם במילים אלה ["וכן כל הדומה לזה"] הוא "לענין דברים שנהנו בו העולם היתר, שמתוך כל ברור הדבר שלא תועיל המחאה. ושלא כבכל עבירה שבה עדיין קיים ספק שיחזור למוטב כשיורבו להוכיחו". אבל אין לקיים דעה זו נגד דעת המגיד המשנה. ובאתי רק לעזור.

173 ביאור הלכה (סימן תרח ד"ה ודוקא):

One should not reprove any Jew¹⁷⁴ (or group of Jews¹⁷⁵) who is unwittingly transgressing, if one is sure that the message will not be heeded.¹⁷⁶ Even though, at present, the sinner is transgressing because he did not realize that his actions were forbidden, we may assess that he will not change his behavior even after being informed that he is transgressing.¹⁷⁷ His habituation will cause him to disbelieve the warn-

"ענין במחצית השקל בשם תשובת מעיל צדקה סימן יט דבדבר שאחזו להם מנהג גרוע להקל בפרהסיא מקרי גלוי לנו שלא יקבלו ואינו צריך למחות אלא אם כן הוא מפורש בתורה".

הנוסח הזה מולל נשים ואנשים אבל אין זה דבר מוסכם כי הסוגיה בביצה דברה על "הני נשי" וכו'. והרמב"ם והשולחן ערוך (סימן תרח סעיף ב) גם כן הזכירו רק נשים [וכן במאירי, ביצה שם]. והמהר"ט (שאלה פג) כתב שאצל נשים אפילו באיסור דאורייתא אמרינן הנה להם אבל גבי אנשים רק אמרינן הך כלל באיסורי דרבנן אבל באיסורי דאורייתא לעולם מוכיחים להם. ומכל מקום נראה שהפוסקים לא הסכימו לחלק בין נשים לאנשים ענין שולחן ערוך הרב (סימן תרח סעיף ה) וערוך השולחן (שם סעיפים ד וה) וכן משמע מכמה ראשונים כמו רש"י והרשב"א [וכן מובא בספר דברי אמת ותומת ישרים המובאים בברכי יוסף אורח חיים סימן תרח].

174 משנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן ד):

"ובכל זה אין חלוק בין רבים ליחיד".

ויש שאמרו שכל הדיון של מוטב שיהיו שוגגין לא שייך ליחידים רק לרבים וביחיד צריך תמיד למחות. וכן משמע מלשון הרמב"ם.

רמב"ם (הלכות שביית העשור פרק א הלכה ז):

"נשים שאוכלות ושותות עד שחשכה והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקדש אין ממוחין בידן שלא יבואו לעשות בודון, שהרי אי אפשר שיהיה שוטר בבית של אחד ואחד להזהיר נשיו, והנה להן שיהיו שוגגין ואל יחיו מזידין, וכן כל הדומה לה".

ומשמע ממנו שרק מחמת שכל הנשים שוגגים הן ואי אפשר לשמור על כולם, לכן פטור אפילו להגיד לאחת מהן, מה שאין כן אם לא היו הרבה כל כך.

וכן משמע מהתשב"ץ (חלק ב ענין מז):

"ונראה לי שזה לא נאמר אלא בדבר שכולם שוגגין כההיא דבפרק חזקת הבתים בענין רבו הפרושים בישראל אבל בדבר שמעוטן שוגגין מצוה למחות בידן ואף אם יבואו להיות מזידין כדי להזהיר לאחרים שלא יבואו לידי מכשול שילפי מקלקלתא ולא ילפי מתקנתא כדאיתא בירושלמי דמשקין (ירושלמי פרק ב דמועד קטן הלכה ב) והמורה אם הזהירו את העם והן לא הזהירו עליו נאמר ואתה את נפשך הצלת".

והמשנה ברורה הביא אותו (סימן תרח בשער הציון סעיף קטן ג) ומכל מקום לא הבאתי בפנים כי לשון המשנה ברורה (בסעיף קטן ד) אינו משמע כן וכמו שהבאתי בריש הערה זו.

175 שולחן ערוך (אורח חיים סימן תרח סעיף ב) על פי ביצה (דף ל ע"א).

משנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן ג):

"אין ממוחין בידן – ודוקא בידוע בודאי שלא יקבלו ממנו אבל בספק שמא יקבלו צריך למחות אפילו במידי דרבנן".

שער הציון (אות ג בשם התשב"ץ חלק ב סימן מז ד):

"אילו הנחנו בני אדם על מה ששוגגין דכל יום היו מוסיפין שגגות ותפול התורה מעט מעט".

176 רשב"א (ביצה דף ל ע"א):

"והא לא משמש להו [האי דרשא] וקיל להו ושוגגין ולא מזידין".

של"ה (הקדמה ד"ה והדיא):

"והיינו טעמא [שרק בדבר שאינה מפורש בתורה אומרים מוטב שיהיו שוגגין] מאחר שלא ברור איסורא".

ing that it is forbidden.¹⁷⁸ Informing him that what he is doing is wrong in a case where he will not heed the warning will transform him into a deliberate transgressor.¹⁷⁹ It is better to leave him ignorant and an inadvertent transgressor. However, if there is some chance, however small, of his changing his ways because of our reproof, we are required to reprove him, even though he may become a deliberate sinner as a result.¹⁸⁰ Withholding *tochachah* should only be done when there is no chance of his heeding the message.

If there is a group of people of whom some are inadvertent transgressors and some are deliberate sinners, the majority determines the law. Hence, when only a minority is transgressing inadvertently then we do reprove them even if it will transform them into deliberate sinners.¹⁸¹ In the case of a community, Rav Moshe Feinstein rules that if there is a possibility that we can convince even part of the community to accept our *tochachah* we are bound to reprove them, even if this turns those who remain recalcitrant into deliberate sinners.¹⁸²

178 רש"י (ביצה דף ל"א ד"ה הנח):

"בדבר שהרגילו בו ולא יחזרו בהם".

179 רמ"א (אורח חיים סימן תרח סעיף ב):

"והוא הדין בכל דבר איסור אמרינן מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין".

180 ובהכרעת המשנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן ג) בשם המגן אברהם [על פי הרא"ש פרק ד דביצה ובתשובות כלל ו סימן ג והרי"ף שם ודלא כדרשות מהר"ל הלכות ערב יום כפור ומשמעות הפסקי תוספות].

וכן בערוך השלחן (אורח חיים סימן תרח סעיף ו):

"כשיש אנשים טועים בדין וסוברין שדבר זה מותר אם יודע בוודאי שלא יקבלו ממנו ישתוק ומוטב שיהיו שוגגין ולא מזידין אבל כשיש ספק שמא ישמעו מחוייב להודיעם שדבר זה אסור וימחה בידם".

שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק ב סימן לו):

"מוטב שיהיו שוגגין... הוא דוקא בידוע בודאי שלא יקבלו... שכשידעו שאסור הרי אין תועלת מהלמוד להם, אבל כשלא ברור שלא יקבלו ודאי מחוייבים למחות בהם וכל שכן ללמדם שלא בשעת מעשה".

ואם בכו האי גונא צריך להפרישו מן החטא במקום שיש כבוד הבריות, עיין בפרק א, סעיף B.

181 שער הציון (סימן תרח אות ג):

"שהוא הדבר לא נאמר אלא בשנתרבו הרבה שוגגין בדבר... אבל בדבר שרק מיעוטן שוגגין מצוה למחות בידם ואף אם יבואו להיות מזידין כדי להזהיר לאחרים שלא יכשלו דילפי מקלקלתא ולא ילפי מתקנתא והמורה הוראות אם הזהיר את העם והם לא הזהירו עליו נאמר ואתה את נפשך הצלת".

וכן כתב המשפטי שמואל (בשמעתתא דתוכחה פרק ז) דהולכים בתר רובא בקביעת דין זה.

ספר משפטי שמואל (שמעתתא דתוכחה פרק ז):

"ונראה דלענין מחאת רבים ולא כולי עלמא מזידין הם כגון שזה עבד בשוגג וזה עבד במזיד וכל כיוצא בזה אזלינן בתר רובא אי רובא שוגגין הרי דינם כשוגגין ואי רובא מזידין הרי דינם כמזידיים ואי רובא ישמעו דינו כדין דבר הנשמע".

182 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק ב סימן לו):

The Rishonim write that *tochachah* that is not expected to be heeded should not be delivered regarding transgressions that are not clearly stated in the Torah¹⁸³ such as the obligation to begin the Yom Kippur fast before the sun sets.¹⁸⁴ This is because it is reasonable to assume that the violators were not aware that they were transgressing. Violations of prohibitions that are universally known to all Jews can be assumed to be deliberate. Consequently, a Torah law which is clearly stated in the Torah, requires one to reprove, since one can presume that the transgressor in question does know this law,¹⁸⁵ and is therefore already a deliberate sinner. Thus, we are required to reprove transgressors of such violations even if our reproof will not be heeded.¹⁸⁶ In a situation that it is evident that the transgressors are not aware of a law that is explicit in the Torah, they should not be reprovved if it is assumed that

"וכן נראה פשוט שאם יש שם גם מי שיקבלו צריך לומר להם שאסור אף שידוע שאיזה מהם לא יקבלו ויהיו מזידין, דבשביל קלקול אלו שיעברו במזיד ויענשו כמזיד אין לקלקל לאלו שיקבלו שהרי כשלא יודיעום יעברו בשוגג שהוא גם כן איסור וקלקול. ולכן בבית הכנסת שאפשר יש גם אלו שאין יודעין שאסור להפסיק ויעברו בשוגג וכשיכריזו שאסור להפסיק יקבלו ולא יפסיקו צריך להכריז, אם אין יכולים להודיע להספק מקבלים ביחוד. ואם ידוע שאין שם מי שיקבל, או שיכולים להודיע להספק מקבלים ביחוד אין להכריז."

משנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן ו): 183

"שאינו מפורש בתורה – ר"ל דאז אנו יכולין לתלות ששוגגין ומוטעין הם בזה ומה שלא ישמעו לנו מה שנאמר להם שהוא אסור מחמת דקיל להו הדבר ולכן אמרין בזה מוטב שיהיו שוגגין וכו' אבל בדבר המפורש בתורה והם עוברין על זה בודאי אינם שוגגין ולא שייך בהו לומר מוטב שיהיו שוגגין ומחזין בהו וענשינן להו עד דפרשי."

ספר הליכות בין אדם לחברו (עמוד נג הערה מא):

"רבים שאחזו לעצמם מנהג גרוע להקל בפרהסיא בדבר שאינו מפורש בתורה... כגון ריקוד נשים אפילו בעיגול נפרד כשרואים אותן גברים, או המכבסים או מתגלחים בחול המועד."

משנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן א): 184

"וילפינן בגמרא (ראש השנה דף ט ע"א) מדכתיב ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם ואמרין יכול מתשעה מתעניין תלמוד לומר בערב אי בערב יכול משתחשך תלמוד לומר בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום כדי להוסיף מחול על הקודש וגם ביציאתו מוסיף מדכתיב מערב עד ערב."

הרא"ש (ביצה דף ל ע"א): 185

"ועם הארץ שבאמת אינו יודע הלכה זו צריך עיון אם פטור מלהוכיחו או אמרין לא פלוג. דמצד אחד יש לומר במה שחילקו הראשונים בהבנת הגמרא היינו כיון שאי אפשר לדעת מה ידיעת כל אחד ואחד אם שוגג או מזיד, לכן נתנו כללים לדבר אבל כשיודעים בברור שאינו נכנס לכלל גם כן אמרין מוטב שיהיו שוגגין. אבל מצד שני כתב הערוך השולחן שהסיבה שמוכיחים בדאורייתא שמפורש הוא שכיון שיש פסוק מפורש שכיח שהמזבח יקבל את התוכחה אם כן הוא הדין לעם הארץ שאפשר להוכיח לו שכתוב מפורש בתורה."

משנה ברורה (סימן תרח סעיף קטן ו): 186

"אבל בדבר המפורש בתורה והם עוברין על זה בודאי אינם שוגגין ולא שייך בהו לומר מוטב שיהיו שוגגין ומחזין בהו וענשינן להו עד דפרשי."

they will not heed the message.¹⁸⁷ (Today, unfortunately, most Jews do not even know many basic prohibitions that which are explicitly stated in the Torah.)

A communal leader is entitled to reprove his community in contradiction to these laws if he sees that the weak observance of his community requires this.¹⁸⁸ Should he decide to apply these laws then he would use the majority of his community as his yardstick.¹⁸⁹

3. Contemporary Non-Observant Jews

Chazal teach that reproof should not be given to those who will not heed it. Many non-observant Jews may not heed *tochachah* either because they do not believe in Hashem or that the Torah is binding or because they are not yet on the level of commitment to undertake the matter.

Rav Avraham Dovid Horowitz, the *av beis din* of Strasbourg who later was a *dayan* of the *Eidah Chareidis*, suggested that even if contemporary non-observant Jews are considered *tinokos shenishbu* and would therefore be included in עמיתך, they would nevertheless still be excluded from those whom we are obligated to reprove. This has to do with the practical considerations of whether they will heed reproof, as long as they do not show any interest in growing in their Judaism.¹⁹⁰ In this case, we assert that it is a mitzvah to abstain from that which will not be heeded.

187 משפטי שמואל (בשמעתתא דתוכחה סוף פרק ב).

188 שיטה מקובצת (ביצה דף ל ע"ב):

"העיד הריטב"א ז"ל בשם רב גדול מאשכנזים שהעיד בשם רבותיו הצרפתים ובכללם ר"י והר"ם מרוטנבורק שלא נאמרו דברים הללו אלא לדורותם אבל בדור הזה שמקילין בכמה דברים ראוי לעשות סייג לתורה [ו] אפילו בדרבנן מחינן וקנסין להו עד דלא לעברו לא בשוגג ולא במזיד ושכן הוא במדרש ירושלמי. והדבר נראה לי נכון."

189 ספר משפטי שמואל (שמעתתא דתוכחה פרק ז):

"ונראה דלענין מחאת רבים ולא כולי עלמא מזידין הם כגון שוה עבד בשוגג וזה עבד במזיד וכל כיוצא בזה אזלינן בתר רובא אי רובא שוגגין הרי דינם כשוגגין ואי רובא מזידין הרי דינם כמזידין ואי רובא ישמעו דינו כדין דבר הנשמע."

190 שו"ת קנין תורה בהלכה (חלק ה סימן נח כמו שהובא דבריו בפסקי תשובות סימן תרח סעיף קטן ב):

"והעולה למעשה לענין החילונים שבימינו שבעונותינו הרבים מופקרים לגמרי רחמנא ליצילן מעול תורה ומצוות ואף שעושים לתיאבון וכתיווקות שנשבו, והולכים לבית הכנסת בימים הנוראים וכדומה מחמת הרגילות בזה מכל מקום עוברים על כל התורה כולה, וממש לשחוק בעיניהם אם יאמר לו על דבר אחד בחן ובתחנונים למה תעשה כך, ועל זה אמר הכתוב אל תוכח לין וכו' ופטורים מלהוכיחם על חילול שבת שעושים בנסיעה במכונית וכיוצא בזה עד שיראה בהם קצת נמיה ליהדות על ידי שבאים לשאול כפעם בפעם על הדויתר ועל האסור על ידי רוח טהרה שמתנוצץ בהם כאשר יארע כמה פעמים, אז יוכל לקיים מצוות תוכחה כמשמעותה".

However, the *Maharam Schick* explains that when the Gemara stated that one has to reprove continuously as long as there is some chance that the transgressor will heed the message,¹⁹¹ it is because the nature of the reproof is such that it has to be modified repeatedly until it is effective. As outreach professionals, we know that although it may take a long time to see growth in our students, this does not mean that we are not having an influence upon them. It is the cumulative impact of lectures, Shabbos, Israel trips, etc., over a long period of time that leads a person to *teshuvah*. According to this, if a Jew is seen driving on Shabbos, since there is no expectation that *tochachah* will be effective, there is no mitzvah to give *tochachah*.

This law, that it is better to leave someone as an inadvertent transgressor rather than a deliberate one, raises a serious question about outreach efforts. Since it is unlikely that non-observant Jews will immediately change their behavior in response to any lecture about Judaism (and many may not respond even later), has the speaker not then turned them into deliberate sinners? (Clearly one is required to teach Torah to anyone who is prepared to learn, even if they will not act on the information.)¹⁹²

A number of answers have been given to this question:

1. A person is not automatically considered a deliberate sinner by merely hearing words of rebuke. Only if, as a result of the reproof, he fully understands that what he is doing is forbidden, but still insists on transgressing, is he considered a deliberate sinner. If the person, for whatever reason, fails to integrate the information you are giving him, he remains an unknowing transgressor.¹⁹³

191 ערבין (דף טז ע"ב):

"הוכיחו ולא קבל מניין שיחזור ויכחינו תלמוד לומר תוכיח מכל מקום".

בבא מציעא (דף לא ע"א):

"הוכיח חדא זימנא תוכיח תרי זמני א"ל הוכיח אפילו מאה פעמים".

192 שו"ת אגרות משה (אורח חיים חלק ב סימן לו):

"ונראה פשוט שכשבא אדם ללמוד ודאי מלמדיו לו כל דבר כפי הדין אף בברור שלא יקבלו ואין להורות שלא כדן בשביל זה שלא יקיימו, ורק כשאין שואלים ממנו אין לנו בעצמנו לומר שזהו רק מדין מהאזהרה וליכא באופן זה מטעם שידיו שוגגין ולא מזידים".

193 כן העיר לי הרב משה כהן על פי החזון איש (יורה דעה סוף סימן ב).

A non-observant Jew today—even after he has been informed of what the Torah says—is still considered an inadvertent transgressor.¹⁹⁴ This is because, until he has accepted the yoke of Heaven upon himself, he does not relate to the entire Torah as something which obligates him. Since with respect to the entire Torah, he is considered a *tinok shenishbah*, and he does not really appreciate the Divine imperative of the Torah even after he has been informed about it, therefore he is certainly considered as such with respect to any one of the commandments.

2. The rule that it is preferable to leave transgressors ignorant of their sins only applies to the mitzvah of *tochachah* at the time when the wrongdoing is being done; however, teaching the non-observant about the Torah constitutes a fulfillment of the mitzvah of Torah-study and not of *tochachah*.¹⁹⁵ Otherwise, the errors of people would become compounded in a vicious cycle: the more people erroneously do wrong, the less we would be allowed to teach them the errors of their ways, clearly an absurd situation.
3. In a generation where non-observance of the halachah is rampant, we do not apply the principle that is preferable to leave

194 תשובת הרב חיים פנחס שיינברג מובא בספר עבותות אהבה (עמוד 118):

"אין אומרים את הכלל מוטב שיהיו שוגגין וכו' בתנוק שנשבה שהרי אף לאחר תוכחה אולי הוא עדיין שוגג ומספק חייב להוכיחו".

195 פירוש הרב שמשון רפאל הירש (וירא יט, יז):

"אמרו חכמים (עין ביצה דף ל ע"א) אם הורגלו לעבור עבירה בשוגג והאיסור לא נזכר בכתוב בפירוש וידוע שתוכחה לא תועיל ורק תהפוך את השוגג למזיד שוב אין להוכיח את החוטאים שכן מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין אך נראה לנו שמדובר כאן רק בתוכחה שבשעת עבירה ולכל היותר בפנייה מיוחדת אל עוברי העבירה אך לא נאסר כאן ללמד תורה ברבים ולהורות לעם את האסור והמותר אלא זו חובה המוטלת בכל עת על כל מורה הוראה בישראל והיא מוטלת עליו ביהוד אס נתרבו עוברי עבירה מחמת בורות וכך מוכח גם ממשמע לשון התלמוד שם דקא חזינן דעבדן הכי ולא אמרינן להן ולא מידי וכן הני נשי וכו' ואולן ויתבן וכו' ולא אמרינן להו ולא מידי וברור שמדובר כאן רק בשעת מעשה שאם לא כן הרי זה פירוש של דבר כל אימת שהורגלו לחטא מחמת בורות אין לתקן את המצב על ידי תלמוד תורה ונמצאת התורה הולכת ומתיישנת מאלה".

ספר עבותות אהבה (חלק ד פרק א הערה 42):

"ואפילו באופן שיודע שזה אסור מכל מקום מצינו בגמרא שבת סט ע"א 'רבי יוחנן אמר כיון ששגג בכרת אף על פי שהזיד בלאו' הרי זה שוגג, וכן הוא ברמב"ם פרק ב שגגות הלכה ב הביאו החזון איש ביורה דעה הלכות שחיטה סימן ב אות טו, ויש ללמוד מזה שמי שאינו מבין את חומרת האיסור שבמעשיו אינו נקרא מזיד. וכן שמענו מהר"ם שפירא. ועיין בחזון איש יורה דעה סימן ב (כח) דאין אנו יודעים להוכיח כראוי ולכן העברין תמיד מצוי קודם תוכחה 'ודיינינן להו כאנוסים' לשון החזון איש".

והנה ההבדל בין התירוץ של הרב חיים פנחס שיינברג והתירוץ של הרב שמשון רפאל הירש הוא שלפי הרב חיים פנחס שיינברג כשאדם מוסר שיעור לאנשים חילוניים, אחר השיעור הם נשארים שוגגים ואילו לפי הרב שמשון רפאל הירש הם נהפכים להיות מזידיים ומכל מקום מותר בכי האי גוונא.

people ignorant of their sin.¹⁹⁶ The logic here is the same as in answer 2 above. However, the halachah does not appear to be like this opinion.¹⁹⁷

4. Since one never knows when someone in a non-observant audience might absorb the message, one is obligated to tell them what the Torah says. Even if no one will listen immediately, one's words are not necessarily ineffective, and they may lead to observance later on.

(The question of how much one must teach of the details of any mitzvah to a non-observant audience is complex and is out of the scope of this work.)

I. SUMMARY OF THE PRINCIPLES OF TOCHACHAH

This chapter discussed many elements of *tochachah* that may seem confusing. To simplify matters, we present here a summary of some of the main points:

1. **Goal:** The goal of giving *tochachah* is to effect change in the mindset and behavior of the recipient.
2. **Who should deliver *tochachah*?** Every Jew is obligated to reprove others. Those individuals who have more of an ability to influence others bear more responsibility to reprove others. Although one should attempt to correct one's own faults first, failure to do this does not exempt one from the obligation to reprove others.
3. **Which sins?** *Tochachah* is to be given for all transgressions whether deliberate or unwitting.
4. ***Tochachah* to the unreceptive:** We are only required to reprove

196 שיטת מקובצת (ביצה דף ל ע"א):

"והעיד הריטב"א ז"ל בשם רב גדול מאשכנזים שהעיד בשם רבותיו הצרפתים ובכללם ר"י והר"ם מרוטנבורק שלא נאמרו דברים הללו אלא לדורותם אבל בדור הזה שמקילין בכמה דברים ראוי לעשות סייג לתורה ואפילו בדרבנן מחינן וקנסין להו עד דלא לעברו לא בשוגג ולא במזיד ושכן הוא במדרש ירושלמי. והדבר נראה לי נכון."

197 מסתיימת הפוסקים כולל המשנה ברורה, הערוך השולחן, שולחן ערוך הרב ועוד. ולא עוד אלא שהתשב"ץ המובא בשער הציון נראה שפליג על הריטב"א.

those transgressing unwittingly when it may be effective. It is better that people remain unwitting transgressors than to cause them to become deliberate sinners by providing them with *tochachah* that they will definitely not heed.

We have to repeatedly reprove an individual who is sinning deliberately and is resisting our *tochachah* until the point where he becomes enraged, so long as we feel that there is even a small chance that the person will listen.

In the case of a community that will not be receptive to our *tochachah*, we have to reprove them just once.

5. ***Tochachah* to non-observant Jews:** Generally, the obligation of giving *tochachah* is only to those who are essentially mitzvah-observant. Thus, if one sees a Jew driving on Shabbos, it would be futile to tell him that it is prohibited. However, one should deliver *tochachah* in an educational fashion to possibly have a long-term impact. In addition, there are many other obligations that require one to reach out to this person (but not in a manner of *tochachah*) as explained throughout this *sefer*.
6. **How is *tochachah* to be delivered:** *Tochachah* requires great thought to determine how to do it effectively. It must initially be delivered gently without compromising on the dignity of the recipient. It should be conveyed that the reproof is being delivered out of care for the transgressor.

Endnotes

- I ויש לשאול אם חטאו של המונע מלהוכיח הוא שוה להעבריון עצמו. ולפי פשוטו של מקרא נראה שיש למוכיח חטא אבל לא דומה לחטאו של העבריון. ומכל מקום אצל עכן ראינו לא כן, שכל ישראל היו נחשבים כאילו חטאו באותו החטא של עכן שנטל את השלל מיריחו שנאמר "וימעלו בני ישראל מעל בחרם". וגם כן ראינו שאצל נשיו של שלמה המלך, אמרו מתוך שלא מיחה בנשיו, נקראת על שמו. (שבת דף נו ע"ב) וכן במלכים א' (יא, ז) כתוב: אז יבנה שלמה במה, לכמוש שקץ מואב, בהר, אשר על-פני ירושלים; ולמלך, שקץ בני עמון. אבל עונש מעשה עכן על ידי חיוב ערבות שכל ישראל ערבים זה לזה ולא שלא הוכיחו אותו דבאמת היה מעשה בצנעה [לפי רבי יהודה בסנהדרין שהוכחנו למטה שזה הדעה העיקרית שם] אלא חטאם כמו שהסביר המהרש"א שם שהיו להם למנות שומרים ומפקחים לבדוק שאף אחד לא יעבור על החרם. וגם שם היו מטעים ערבות ולא מטעים מניעת תוכחה. [ויש כמה נפקא מינה בזה וכמו שנסביר בסוגיא דערבות בהמשך.] ואפשר שגם כן המקרה של שלמה אינו ראייה לנידונו כי היות שהוא בעל הנשים האלה, היתה לו אחריות מיוחדת, ואין דנים מזה למקרים אחרים. [וגם כן לשון חז"ל הוא "מתוך שלא מיחה" ולא אמרו "מתוך שלא הוכיח". וכרגיל לשון מחאה רק נוגע כשלא יועיל תוכחה ומכל מקום צריך לפחות למחות. ואם כן שלא היה מועיל תוכחה למה אשם שלמה המלך כל כך? אבל האמת הוא שכאן מיירי ביחס בעל לאשתו כי אשה תחת שליטת בעלה ובמחאה בעלמא אפשר לאפרושה מאיסור וסגי בזה לקיים תוכחה אבל אינו ראייה לשאר דוכתי.]
- אבל יש להביא ראייה שהמונע מלהוכיח נושא את חטא העבריון מ"וכשלו איש באחיו" (ויקרא כו, לו) שמוזה דורשים חז"ל וכשלו איש בעוון אחיו, משמע בעוון ממש. ומכל מקום גם זה אינו ראייה, שפסוק זה מדבר בערבות, שכל ישראל ערבים זה לזה. ולהלן נביא הרבה מקרים של תוכחה שאינו נוגע להחיוב של ערבות. ובאמת הפוכי מסתברא, היינו דעצם הדבר שיש שני פסוקים, "לא תשא" בשביל תוכחה ו"וכשלו" בשביל ערבות, משמע שכל אחד יש לו את גדרו, והיינו שבמקרים של תוכחה כשלא שייך ערבות ואינו נחשב כחוטא עצמו, עדיין יש חטא יותר מוגבל של לא תשא, אבל אינו נחשב כחוטא עצמו.
- II ההגהות מיימוניות והספר חרדים שניהם הביאו מדרש תנחומא (פרשת תזריע) המסייע לשיטת הרמב"ם: "אמרה מדת הדין רבש"ע מה נשתנו אלו מאלו וכו' עד היה להם להתבזות על קידוש שמך ולקבל על עצמן הכאות מיישראל כשם שהיו הנביאים וכו'". [ויש להעיר על מדרש זה שלכאורה הנביאים המשיכו להוכיחם אפילו אחרי הכאה, ואין כאן מקום להאריך.]
- החיד"א גם כן מביא ראייה לשיטת הרמב"ם מהזוהר וזה לשונו בשו"ת חיים שאל (חלק ב סמ"ג):
- "בא ראה תוקף גדולת הרמב"ם ז"ל אשר רוח הקודש שורה עליו כי דבר זה הוא בזוהר הקדוש פרשת נח סח ע"א... הבט ימין וראה כי פסק הרמב"ם הוא אשר הסכימו התנאים ואוקומה חבריא עד דימחי ליה ודבר ה' בפי הרמב"ם אמת".
- ועיין בשו"ת אנרות משה (אורח חיים חלק ה סימן יג אות ג) שהסביר למה פסק הרמב"ם כרב ולא כרבי יוחנן דחייב להוכיחו עד נזיפה.